

**ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI
INSTITUTUL DE CERCETĂRI JURIDICE ȘI POLITICE**

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 316.334:061.2 (478) (043.2)

HOROZOV SERGHEI

**ROLUL ORGANIZAȚIILOR NEGUVERNAMENTALE ÎN
IMPLEMENTAREA POLITICII SOCIALE A REPUBLICII
MOLDOVA**

541.02 – STRUCTURA SOCIALĂ, INSTITUȚII SOCIALE ȘI PROCESSE

Autoreferatul tezei de doctor în sociologie

CHIȘINĂU, 2016

Teza de doctor a fost elaborată la Institutul de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei, Centrul Sociologie și Psihologie Socială

Conducător științific:

BLAJCO Vladimir, doctor habilitat în sociologie, cercetător științific principal, Institutul de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei, 541.02 – Structura socială, instituții sociale și procese

Referenți oficiali:

MALCOCI Ludmila, doctor habilitat în sociologie, conferențiar universitar, Keystone Human Services International Moldova Association;

COMENDANT Tatiana, doctor în sociologie, conferențiar universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

Componența consiliului științific specializat:

SPATARU Tatiana, doctor habilitat în sociologie, conferențiar universitar, președinte al consiliului;

MOCANU Victor, doctor în sociologie, conferențiar cercetător, secretar al consiliului;

JUC Victor, doctor habilitat în științe politice, profesor cercetător;

VĂRZARI Pantelimon, doctor habilitat în științe politice, profesor cercetător;

MÎNDRU Valerii, doctor în sociologie, conferențiar cercetător;

MILICENCO Stela, doctor în sociologie, conferențiar universitar.

Susținerea va avea loc la 15 decembrie 2016 ora 15.00 în ședința Consiliului științific specializat pentru susținerea tezei D18 541.02-02 la Institutul de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei (MD 2001, Chișinău, bl. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 1).

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca științifică centrală a Academiei de Științe a Moldovei „Andrei Lupan” și la pagina web a C.N.A.A. (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la „8” noiembrie 2016.

Secretar științific al Consiliului științific specializat
doctor în sociologie, conferențiar cercetător

Mocanu Victor,

Conducător științific:

doctor habilitat în sociologie, conferențiar cercetător

Blajco Vladimir

Autor:

Horozov Serghei

BAZELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Acordul de asociere între Uniunea Europeană și Republica Moldova contribuie la accelerarea dezvoltării politice, juridice și economice a țării pe baza adoptării obligatorii a standardelor juridice și politice europene. În acest context se înscrie și sprijinul activ acordat organizațiilor neguvernamentale (denumite în continuare ONG-uri), în scopul unei mai eficiente realizări a problemelor politicii sociale.

Organizațiile neguvernamentale din Republica Moldova au un rol constructiv important în formarea unei societăți civile moderne, în abordarea problemelor sociale presante și de protejare a drepturilor și libertăților cetățenilor. Însă procesul de formare și dezvoltare a organizațiilor neguvernamentale ca actori ai politicii sociale în țara noastră încă nu este valorificat deplin. În aceste condiții oportună este relevanța științifică a ponderii ONG-urilor în implementarea consecventă a politicilor sociale, menite să faciliteze adaptarea cetățenilor moldoveni la cardinalele schimbări ale condițiilor de viață.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Studiile în domeniul funcționării organizațiilor obștești se sprijină pe o bază fundamentală teoretică și empirică. În lucrările clasicilor gândirii sociologice M. Weber, D. Dettke, T. Parsons și alții este reprezentată analiza activității instituțiilor și organizațiilor sociale, grupurilor de interese și dezvoltarea în procese politice a societății.

Problemelor dezvoltării societății civile și a politicii sociale sunt dedicate lucrările savanților străini A. de Tocqueville, N. Luhmann, L. Konstantinova și alții. De asemeni și a oamenilor de știință din România : C.Zamfir, E. Zamfir, C. Ștefan și alții. Interes științific reprezintă cercetările efectuate în acest domeniu de savanții din Republica Moldova : M.Bulgaru, V.Teosa, V.Blajco, V. Anikin, V.Moșneaga și alții.

Studierii autoorganizării societății, stratificării, atât în trecut, cât și în timpul nostru, rolului organizațiilor neguvernamentale în aceste procese, le-au acordat atenție în scrierile sale J. Habermas, N. Smelser, M. Castells, W. Sombart și un număr de autori autohtoni: B. Anikin, P. Varzari, A. Brighidin, V. Mîndru, V. Moșanu, I. Trombitskiy V. Blajco și alții.

În Republica Moldova s-a efectuat o serie de studii în domeniul organizațiilor neguvernamentale. S-au cercetat anumite aspecte ale funcționării lor; rolul ONG-urilor în formarea societății civile; reglementarea juridică a activităților ONG-urilor; problemele de finanțare și de cooperare cu autoritățile statale și structurile de afaceri; instruirea personalului; voluntariat ș. a. Rolul ONG-urilor privind punerea în aplicare a obiectivelor politicii sociale în Moldova însă nu a fost studiat sistematic și integral. Pe când o astfel de abordare a cercetării organizațiilor neguvernamentale privind punerea în aplicare a politicii sociale ar putea oferi, în opinia noastră, capacitatea de a înscrie rezultate în două direcții:

1) pentru a obține o imagine completă a dezvoltării și funcționării organizațiilor neguvernamentale din sectorul social, pe ansamblul lor, precum și a diversității activităților într-un anumit context social; identificarea tendințelor în dezvoltarea și participarea ONG-urilor în procesele sociale;

2) pentru a identifica principalii factori care contribuie la dezvoltarea ONG-urilor și punerea în aplicare a politicilor sociale și de contribuire la dezvoltarea potențialului lor.

Astfel, **problema științifică actuală și relevantă** a acestui studiu o constituie analiza cuprinzătoare a organizațiilor neguvernamentale, precum și identificarea rolului lor în implementarea obiectivelor politicii sociale a Republicii Moldova, determinarea interacțiunii cu alte instituții sociale în domeniul politicii sociale, pe baza metodologiei de cercetare, elaborate de autor în concordanță cu cele mai înaintate practici internaționale.

Raționamentele expuse ca argument al actualității și relevanței științifice ne permit să stabilim **scopul cercetării**: de a analiza activitățile organizațiilor neguvernamentale din țară și de a identifica modalitățile de optimizare eficientă a acestora în punerea în aplicare a politicii sociale în societatea moldovenească modernă.

Atingerea acestui scop presupune realizarea următoarelor **obiective ale cercetării**:

1. Elaborarea unei abordări teoretice și metodologice pentru studierea rolului organizațiilor neguvernamentale privind punerea în aplicare a politicilor sociale, bazate pe un aparat categorial întemeiat științific.

2. Identificarea particularităților procesului de formare și dezvoltare a organizațiilor neguvernamentale din Republica Moldova la etapa actuală.

3. Analizarea principalelor direcții de activitate, tendințe și perspective ale dezvoltării organizațiilor neguvernamentale moldovenești în realizarea politicii sociale.

4. Determinarea gradului de informare, implicare și încredere a populației în organizațiile neguvernamentale ca o garanție a creșterii activității lor în punerea în aplicare a politicii sociale.

5. Relevarea particularităților interacțiunii organizațiilor neguvernamentale cu alte instituții sociale întru soluționarea problemelor sociale.

6. Identificarea caracteristicilor dezvoltării organizațiilor neguvernamentale regionale și impactul acestora asupra implementării obiectivelor de politică socială (pe exemplul raioanelor sudice ale Republicii Moldova).

7. Elaborarea recomandărilor științifice pentru organizațiile neguvernamentale și structurile guvernamentale privind implementarea politicilor sociale, ținând cont de experiența internațională.

Metodologia cercetării științifice. Teza de doctor se bazează pe patru concepte teoretice principale, care permit din punct de vedere metodologic să se cerceteze multiplele funcții ce revin organizațiilor neguvernamentale în procesul implementării politicii sociale: a) conceptul prestării servicii (E. James, G. Hanssman, L. Salamon, Я Коженко, В. Лукина ș. a.); b) conceptul „sectorului al treilea” ca o comunitate a grupurilor de dezvoltare autonomă (М. Либоракина, Л. Константинова ș. a.); c) conceptul acțiunii sociale (М. Вебер, J. Habermas ș. a.); d) conceptul constituirii societății civile (D. Dettke, E. Gellner, К. Гаджиев ș. a.).

În teză sunt utilizate, totodată, metode de analiză comparativă și sociologică, fapt ce asigură o abordare complexă în soluționarea problemelor de cercetare și ridică nivelul de fezabilitate al rezultatelor.

Noutatea și originalitatea științifică. Sunt elaborate noi abordări teoretice și metodologice ale cercetării rolului organizațiilor neguvernamentale în implementarea politicilor sociale a societății moldovenești contemporane; sunt identificați și întemeiați principalii indicatori de evaluare a activității lor în limitele condițiilor regionale; sunt examinate principalele tendințe în dezvoltarea organizațiilor neguvernamentale; sunt stabilite căile eficiente de ascensiune a rolului lor în politica socială.

Problema științifică importantă soluționată în domeniul respectiv. S-a efectuat analiza complexă a activității organizațiilor neguvernamentale și s-a relevat rolul lor în implementarea obiectivelor politicii sociale a Republicii Moldova în raport cu alte instituții sociale. În baza metodologiei de cercetare, elaborată de autor, și în concordanță cu cele mai bune practici internaționale, sunt stabilite căile privind sporirea eficienței organizațiilor neguvernamentale autohtone în domeniul politicii sociale.

Semnificația teoretică se exprimă prin faptul că aceste rezultatele obținute completează și concretizează cunoașterea științifică a activităților organizațiilor neguvernamentale și altor instituții sociale în implementarea politicii sociale. Pe baza analizei cuprinzătoare a materialului teoretic și empiric s-a elaborat un sistem de evaluări a situației și dinamicii dezvoltării ONG-urilor, resurselor interne și externe, s-au stabilit vectorii de bază, tendințele dominante și căile de îmbunătățire a activității organizațiilor neguvernamentale în implementarea obiectivelor politicii sociale.

Valoarea aplicativă a lucrării. Materialele cercetării servesc drept consultanță științifică temeinică pentru organizațiile neguvernamentale și alte autorități publice privind implementarea eficientă a obiectivelor politicii sociale în Moldova, precum și modalitățile de influență asupra acestui proces. Acestea pot fi utilizate pentru elaborarea materialelor didactice în domeniul "structurii sociale, instituțiilor și proceselor sociale".

Cercetarea sociologică furnizează informații necesare pentru noi studii, de exemplu, monitorizarea implementării ulterioare de către organizațiile neguvernamentale a politicii sociale în condițiile de constituire a societății civile în Moldova, elaborarea tehnologiilor sociale inovatoare privind activitatea acestora.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. În implementarea obiectivelor politicii sociale sunt implicați trei actori principali: statul, oamenii de afaceri și organizațiile neguvernamentale. Solidaritatea subiecților politicii sociale, cu menținerea rolului conducător al statului în ceea ce privește coordonarea și finanțarea procesului, este capabilă să confere politicii sociale un caracter sistemic, să identifice unitatea de scop, varietatea de resurse și eficiența rezultatelor.

2. Formarea și dezvoltarea celui de „al treilea sector” în Moldova, în sensul modern al cuvântului, a devenit posibilă numai după declararea în 1991 a independenței Republicii Moldova, când s-a intensificat procesul de autodeterminare a populației sub forma unor organizații neguvernamentale. Organizațiile neguvernamentale deschid multe oportunități pentru realizarea inițiativelor civile, generatoare de soluții inovatoare în soluționarea problemelor sociale. Dinamica pozitivă a extinderii organizațiilor neguvernamentale încă nu asigură eficiența punerii în aplicare a sarcinilor politicii sociale, deoarece ONG-urile sunt într-o situație dificilă din mai multe puncte de vedere: prestarea serviciilor, financiară, organizatorică, juridică, publicitară.

3. Organizațiile neguvernamentale din Moldova au mai multe oportunități de a lucra în cele mai solicitate domenii de către societate. Dar ele sunt nevoite să lucreze în diverse domenii, prioritar realizând acele direcții de activitate, care sunt finanțate din fonduri externe, și nu întotdeauna răspund nevoilor stringente ale societății moldovenești. Există o discrepanță între identificarea de către populație a problemelor prioritare ale societății și practica reală de lucru a organizațiilor neguvernamentale.

4. Societatea moldovenească acordă credit de credibilitate organizațiilor neguvernamentale privind punerea în aplicare a politicii sociale. În societate se menține interesul față de activitatea organizațiilor neguvernamentale, fiind mai superior decât nivelul de informare despre activitatea acestora. Populația, în general, este satisfăcută de serviciile organizațiilor neguvernamentale.

5. Există particularități regionale ale dezvoltării ONG-urilor din Moldova și punerii în aplicare de către acestea a politicii sociale. În partea de sud a țării numărul organizațiilor neguvernamentale este cel mai mic și ele sunt mai puțin active privind punerea în aplicare a politicii sociale, față de organizațiile neguvernamentale din alte regiuni ale țării.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării sunt utilizate în predarea de către autor a cursurilor universitare: "Sociologie" și "Metodologia cercetării sociologice" în anii 2008-2016 la universitățile de Stat din Comrat și Taraclia, în activitatea organizațiilor neguvernamentale ("Institutul Democrației", „LADOM”, „Clinica juridică” din Comrat).

Aprobarea rezultatelor. Rezultatele studiului au fost prezentate și analizate în cadrul conferințelor științifice naționale și internaționale: Conferința internațională științifico-practică "Preocupări contemporane ale științelor socio-umane" din 1-2 octombrie 2009, ULIM, Chișinău; Международная научно-практическая конференция «Наука. Культура. Образование». Комрат 11.02.2011г.; Научно - практическая конференция, посвящённая 21-ой годовщине образования КГУ «Наука, культура, образование» Комрат. 10 февраля 2012 г.; Первая международная научно – практическая конференция Одесского университета им. Мечникова «Соціальні, психологічні та політичні проблеми транскордонної безпеки» Україна, Одеса. 31октября- 1 ноября 2013 года;; Conferința internațională științifico-practică „Dezvoltarea inovațională din Republica Moldova: problemele naționale și tendințele globale", Comrat, 7-8 noiembrie 2013; Conferința științifico-practică consacrată aniversării a 22-a a USC "Știință. Cultură. Educație", Comrat, 8 februarie 2013; Научно-практическая конференция, посвященная 22-ой годовщине образования КГУ «Наука, культура, образование». Комрат. 8 февраля 2013 г.; Международная научно - практическая конференция, посвящённая 24-й годовщине образования КГУ «Наука, Культура. Образование». Комрат.11 февраля 2015 г.

Lucrarea a fost examinată și recomandată pentru susținere în ședința Centrului de Sociologie și Psihologie Socială a Institutului de cercetări juridice și politice al Academiei de Științe a Moldovei la 17 decembrie 2014 (Procesul-verbal nr. 10) și în cadrul seminarului științific de specialitate din 2 iulie 2015 (Procesul-verbal nr. 2).

Publicații la tema tezei. Rezultatele studiului sunt reflectate în 12 lucrări științifice, publicate în reviste științifice, culegeri, în volum total de 3,9 coli de autor. Ideile principale ale studiului sunt prezentate în revista științifică de specialitate "Revista de filozofie, sociologie și științe politice"(AȘM).

Volumul și structura tezei. Teza este alcătuită din adnotări (în limba rusă, română și engleză), introducere, patru capitole, care cuprind 16 tabele și 12 desene, concluzii generale și recomandări, inclusiv o bibliografie (226 surse), o listă de abrevieri și anexe (6). Volumul textului principal al lucrării este de 150 de pagini.

Cuvinte-cheie: organizații neguvernamentale; „sectorul al treilea”; politică socială; societatea civilă; organizații sociale; stat; afaceri - structuri; media.

CONȚINUTUL TEZEI

În **INTRODUCERE** se argumentează tema lucrării, sunt determinate scopul, obiectivele, baza teoretico-metodologică a cercetării, noutatea științifică, semnificația teoretică și practică a studiului, sunt expuse date cu privire la punerea în aplicare a rezultatelor aprobate ale cercetării.

Capitolul 1 **BAZA TEORETICĂ DE CERCETARE A TEMEI** include analiza unui spectru larg de lucrări, care au servit drept suport de cercetare privind activitatea organizațiilor neguvernamentale în contextul

formării societății civile și punerea în aplicare a obiectivelor politicii sociale. Sunt stabilite principalele categorii științifice de cercetare. Se analizează contribuția cercetătorilor moldoveni în ceea ce privește studierea rolului ONG-urilor în soluționarea problemelor sociale.

În paragraful **1.1. Organizațiile neguvernamentale ca institut de formare a societății civile** se explorează procesul de autoconstituire a societății și organizațiilor neguvernamentale în procesul de formare a societății civile, se definesc categoriile științifice de bază ale cercetării: "societate civilă", "organizații neguvernamentale" (ONG-uri); se remarcă faptul că ideea modernă a societății civile constituie rezultatul evoluției îndelungate în istoria gândirii social-politice (Аристотель, Н. Макиавелли, Т. Гоббс, Ж. Руссо, А. де Токвиль, Н. Luhmann, Г. Дилигенский, Е. Gellner ș. a.). Analiza apariției și activității instituțiilor și organizațiilor sociale, grupurilor de interese și grupurilor de dezvoltare este reprezentată prin lucrările classicilor gândirii sociologice (М. Вебер, Т. Парсонс, J. Habermas, N. Smelser, М. Castells, В. Зомбарт ș. a.).

Deoarece nu există o definiție universală acceptată a termenului "societate civilă", în cadrul acestui studiu drept bază s-a luat formularea Organizației Națiunilor Unite: "Societatea civilă este o structură non-profit, grupare de cetățeni voluntari, formate la nivel local, național sau internațional pentru a identifica problemele de interes public. Create și ghidate totalmente de oameni cu interese comune, ele exercită diverse funcții și prestează varii servicii umanitare, reprezintă nevoile cetățenilor în structurile guvernamentale, monitorizează punerea în aplicare a politicilor și a programelor, susțin participarea societății civile la nivel comunitar"[1]. Este de remarcat faptul că aceeași formulare a „societății civile” a fost acceptată ca bază și de " Strategia dezvoltării societății civile a Republicii Moldova în anii 2012-2015 " [4, p. 3].

În conceptul „societate civilă” se includ asociațiile obștești ca părți componente care stabilesc caracteristicile definitorii ale acestei societăți, ca nucleu, partea principală a societății civile, pentru că aceasta este o inițiativă civilă și care vizează punerea în aplicare a politicii sociale. [19].

Pentru a caracteriza organizațiile neguvernamentale adesea se folosesc termenii "sectorul al treilea" (în comparație cu sectoarele public și comercial), precum și "asociații obștești". Pentru universalizarea diferitor abordări care apar pentru definirea ONG-urilor apelăm la dreptul internațional. Din moment ce în actele juridice internaționale se utilizează termenul "organizații neguvernamentale" (articolul 71 din Carta ONU) [1], iar legislația moldovenească privind organizațiile neguvernamentale se bazează pe aceste principii fundamentale, termenul „organizații neguvernamentale" (ONG-uri) se aplică și în acest studiu. În Moldova organizațiile neguvernamentale sunt reprezentate ca asociații obștești. În Legea RM „Cu privire la asociațiile obștești” № 324 din 23.12.2013 "Asociația publică este o organizație non-profit, independentă față de autoritățile publice ale puterii, stabilită în mod voluntar de către cel puțin două persoane fizice și / sau juridice (asociații obștești), unite prin interese comune, în scopul de a realiza drepturile legitime, în conformitate cu legislația în vigoare". [3] Prezentă definiție a organizațiilor neguvernamentale a fost luată ca bază pentru această cercetare.

Actualmente, societatea civilă din țară este în fază incipientă, iar în procesul de aplicare a politicii sociale un rol important i se acordă anume organizațiilor neguvernamentale.

Justificarea teoretică a studiului continuă în paragraful **1.2. Activitatea organizațiilor neguvernamentale în politica socială a statului (concepte teoretice)**, în care se examinează principalele abordări teoretice privind definirea politicii sociale și se accentuează atenția asupra rolului ONG-urilor în punerea în aplicare a acestora.

În prezentul studiu ne-am bazat pe ideile originii și esenței instituțiilor sociale și ordinii sociale, formulate de clasicii gândirii științifice М. Вебер, П. Сорокин ș. а., cuprinse în studiile semnate de Р. Титмус, Л.В. Константинова, Т.И. Заславская ș. а.

Analiza teoretică a arătat că până acum nu există nici un consens cu privire la interpretarea fenomenului politicilor sociale, deși discuțiile se duc de peste o sută de ani. Nici una dintre ele, luată autonom, nu este suficientă pentru înțelegerea esenței politicii sociale. În Marele dicționar sociologic explicativ politica socială este tratată ca "politică în domeniul dezvoltării sociale și a asigurării sociale, sistem de activități desfășurate de subiect, menite să îmbunătățească calitatea și nivelul vital al anumitor grupuri sociale, precum și domeniul de studiere a problemelor legate de această politică, inclusiv aspectele istorice, economice, politice, social-juridice și sociologice, precum și expertiza relațiilor cauzalitate și anchetă penală în problemele sociale" [14, p.57]. Această definiție a politicii sociale a fost luată ca bază în studiul ulterior pentru studierea problematicii de politică socială. În acest caz menționăm că prioritar ne-au interesat aspectele sociologice ale politicii sociale, nu atât cele economice sau de drept, în timp ce alte elemente au rol de instrumente tehnologice transformatoare a sferei sociale.

În politica socială, privită din punct de vedere sociologic, ținând cont de obiectul cercetării noastre, prioritate i se acordă activității organizațiilor neguvernamentale, nicidecum altor probleme sociale de bază (sărăcie, inegalitate socială, reglementarea pieței forței de muncă și ocupării forței de muncă, nevoile individuale și familiale, responsabilitatea socială ș. а.), cu relevanță indirectă pentru subiectul prezentului studiu. Aceste aspecte sunt studiate în lumina activităților ONG-urilor.

Politica socială modernă este pusă în aplicare în parteneriat de trei entități: guvern, oameni de afaceri și ONG-uri. Statul este principalul, dar nu singurul subiect al politicii sociale. În condițiile în care modelul centrist al societății a fost înlocuit cu modelul social-centric [25], rolul organizațiilor neguvernamentale în punerea în aplicare a sarcinilor sociale crește. Cercetătorul francez А. де Токвиль a subliniat faptul că de abilitatea de a forma asociații depinde progresul tuturor aspectelor non-politice ale vieții (o alternativă și completare a organizațiilor guvernamentale). Solidaritatea subiectelor politicii sociale prin menținerea rolului de lider al guvernului în coordonare și finanțare este chemată să ofere politicii sociale un caracter sistemic, să definească unitatea de scop, o varietate de resurse și eficiență a rezultatelor [21].

În momentul de față "în procesul de dezvoltare a organizațiilor neguvernamentale rolul acestora în politica socială se consolidează, ea este determinată de cel puțin următorii trei factori:

- în primul rând, în dinamica metamorfozelor rapide privind necesitățile societății, extinderea problemelor sociale, creșterea numărului de grupuri sociale slab protejate, statul adesea nu este în stare de a rezolva cu succes și urgent toate problemele apărute. Prin urmare, populația de sine stătător este pusă în situația de a se uni și de a se organiza pentru a rezolva un șir de probleme cu propriile forțe;

- în al doilea rând, într-o societate complexă și structurată diferențial multiplele organizații locale obștești și asociații ale cetățenilor devin actori ai politicii sociale cu mult mai eficienți. Acestea, fiind cel mai apropiate de necesitățile și problemele populației, cu mult mai bine se orientează în satisfacerea necesităților personalizate, dar și în cel al prestării serviciilor sociale necesare;

- în al treilea rând, anume asociațiile libere ale cetățenilor dezvăluie la maximum oportunități pentru diverse inițiative civice, soluții inovatoare privind rezolvarea problemelor sociale și oferirea unui suport social real categoriilor social vulnerabile [15, p. 454].

Luând în considerare acești factori, meniți să consolideze locul ONG-urilor în domeniul politicii sociale, am stabilit care este rolul organizațiilor neguvernamentale în promovarea politicii sociale a Moldovei moderne.

În paragraful **1.3. Cercetarea organizațiilor neguvernamentale în Republica Moldova**, se caracterizează situația științifică în acest domeniu și se scoate în relief gradul de cunoaștere a problemei ca atare.

În legătură cu acest fapt, accent se pune pe contribuția oamenilor de știință moldoveni, M. Bulgaru și V. Teosa, privind studierea politicii sociale. Cunoscutul om de știință, M. Bulgaru, a analizat conceptele și paradigmele politicii sociale, obiectivele ei și a stabilit rolul politicii sociale în dezvoltarea societății moldovenești. Particularitățile politicii sociale în Moldova au fost identificate pe baza unei analize comparative a politicii sociale în țările Europei de Vest și de Est. Interesul cognitiv pentru noi îl constituie problemele sociale în țările aflate în tranziție de la un sistem totalitar la o schimbare democratică: în structura serviciilor sociale, de sănătate, educație și așa mai departe [7].

În studiul teoretic și analitic al politicii sociale în Republica Moldova, efectuată de V. Teosa, politica socială este privită în context cu abordarea moral-umanitară internațională a secolului al XXI-lea, practicilor sociale europene și deciziilor naționale privind perioada de tranziție [20].

Cercetările oamenilor de știință din Moldova în domeniul organizațiilor neguvernamentale în ultimii ani s-au activizat. Temei abordate și s-a consacrat un număr impunător de lucrări ale autorilor autohtoni: V. Anikin, A. Brighidin, V. Mîndru, V. Mocanu, I. Trombițkii, V. Blajco ș.a. Ca urmare a cercetărilor efectuate, s-a acumulat un bogat material empiric, care reflectă pe baze științifice diferite aspecte ale funcționării „sectorului al treilea”: rolul ONG-urilor în formarea societății civile; reglementarea juridică a activităților ONG-urilor; problemele de finanțare și de cooperare cu autoritățile și oamenii de afaceri; instruirea personalului; voluntariat etc.

Merită atenție cercetarea empirică a organizațiilor neguvernamentale realizată de I. Trombițkii, în care se prezintă procesul de formare a „sectorului al treilea” în dinamica dezvoltării sociale, [22] problematica privind formarea societății civile în Republica Moldova la etapa actuală, activitățile ONG-urilor în diverse domenii, cuprinse în studiul autorilor N. Sali și A. Klivade [18]. O contribuție la definirea rolului ONG-urilor în dezvoltarea democrației moldovenești și guvernarea politică și-au adus-o sociologii din Moldova V. Blajco și V. Mîndru [27]. Societatea civilă este privită de autorii citați drept o comunitate de diverse asociații, fundații și organizații care reprezintă interesele diferitelor grupuri sociale (pături) și își realizează propriile obiective în dezvoltarea socială, independent față de stat. Publicațiile semnate de V. Anikin, V. Mîndru, V. Blajco reflectă diferite aspecte ale funcționării organizațiilor neguvernamentale locale în procesul de formare a societății civile. "Rolul organizațiilor neguvernamentale ca promotor al politicilor publice în Moldova" este reprezentat în studiul lui B. Иванчогло. În cadrul proiectului "Transparența financiară a ONG-urilor din Republica Moldova" cercetările oamenilor de știință, A. Brighidin, M. Godea, S. Ostaf, I. Trombițkii, T. Țarălungă, A. Văcaru și alora, au fost dedicate unei probleme la fel de importante: activitatea organizațiilor neguvernamentale de profit [10].

Trebuie remarcat faptul că de către sociologii autohtoni și de peste hotare au fost studiate diverse aspecte ale funcționării organizațiilor neguvernamentale, însă, în ansamblu, rolul celui de „al treilea sector” privind punerea în aplicare a obiectivelor politicii sociale a fost studiată insuficient, doar că în contextul studierii modului de formare a societății civile în Moldova; insuficient sunt studiate și cele mai bune practici europene privind realizarea sarcinilor de implementare a politicii sociale de către ONG-uri. Și, între timp, o analiză cuprinzătoare a activităților ONG-urilor în promovarea politicii sociale a Republicii Moldova oferă posibilitatea de a identifica direcțiile prioritare

pentru dezvoltarea societății, gradul de activitate a populației privind implementarea politicii sociale, pronosticarea tendințelor dezvoltării organizațiilor neguvernamentale și participarea lor la aceste procese.

Capitolul 2, **ABORDĂRI METODOLOGICE LA CERCETAREA ACTIVITĂȚII ORGANIZAȚIILOR NEGUVERNAMENTALE**. Multiplele fațete ale temei de cercetare și probleme propuse pentru soluționare și-au găsit expresia în integrarea cadrului metodologic, metodelor și tehnicilor de cercetare. A fost prezentat un șir de informații cu privire la particularitățile metodologice ale studiului și caracteristica bazei de cercetare empirică.

În paragraful **2.1 Bazele conceptuale ale cercetării** a fost efectuată conceptualizarea sectorului neguvernamental privind punerea în aplicare a politicii sociale. Aceasta s-a realizat prin: interpretarea sociologică a principalelor subiecte ale politicii sociale, examinarea organizațiilor neguvernamentale ca nucleu al societății civile, analiza premiselor teoretice ale reflecției sociale privind autoorganizarea nestatală a societății.

În lucrare se subliniază faptul că concepțiile moderne privind societatea civilă constituie rezultatul unei evoluții îndelungate în istoria gândirii social – filozofice și politice (lucrările lui Aristotel, N. Makiavelli, T. Hobbs, J.-J. Rousseau, A. de Tоквиль, N. Luhmann, Г. Дилигенский, E. Gellner, A. Сунгуров ș. a.).

Cercetarea noastră în curs de desfășurare se bazează pe trei abordări principale a structurării societății civile: instituționale, sistemice și sectoriale (М. Глотов) [13]. Din moment ce toți actorii politicii sociale în societatea civilă se instituționalizează, adică se formează într-un anumit mod legal și se distribuie pe sectoarele de activitate, în funcție de scopurile și obiectivele prioritare, toate cele trei abordări principale privind structurarea societății civile din Moldova - instituțională, sistemică și sectorială – se cuprind în teza cercetării ca atare.

Ca bază metodologică a acestui studiu a servit principiile teoretice ale clasicilor: A. de Tоквиль, Т. Парсонс, N. Luhmann, G.Esping-Andersen ș. a., dedicate problemelor de politică socială. În lumea științifică se caută mijloace eficiente moderne de protecție socială a populației și noi modele de politică socială, formarea unor mecanisme eficiente pentru punerea în aplicare a acestora (Р. Титмус, С. Zamfir, E. Zamfir, I.Mihăilescu, M. Bulgaru, V. Teosa, Л.В. Константинова, А.Ф. Бородкин, Т.И. Заславская ș. a.).

Cercetarea modului de formare și activitate a organizațiilor neguvernamentale are drept suport bazele teoretice și empirice clasice ale gândirii sociologice, reprezentate de М. Вебер, А. де Токвиль, Т. Парсонс, J.Habermas, N. Smelser, M. Castells, В. Зомбарт, D. Dettke, Г. Дарендорф ș. a., care fac o analiză cuprinzătoare a apariției și activităților instituțiilor și organizațiilor sociale, grupurilor de interese și grupurilor de dezvoltare, oferă o argumentare teoretică a capacității societății spre o activitate sub variate forme non-statale de organizare autonomă în diverse sfere ale vieții. Printre cei mai semnificativi cercetători contemporani ai acestui subiect se înscriu Р. Титмус, С. Zamfir, E. Zamfir, I.Mihăilescu, M. Bulgaru, V. Teosa, Л.В. Константинова, А.Ф. Бородкин, Т.И. Заславская ș. a.

Cercetarea noastră privind rolul organizațiilor neguvernamentale privind punerea în aplicare a politicii sociale a Republicii Moldova se întemeiază pe patru concepte teoretice fundamentale, reprezentate de М. Либоракина [16], care oferă din punct de vedere metodologic privind posibilitatea de a studia și de a analiza diversele funcții implementate de organizațiile neguvernamentale în politica socială:

1). Conceptul acțiunii sociale (М. Вебер, J.Habermas, А. де Токвиль, Т. Парсонс ș. a.). Organizațiile neguvernamentale devin un fel de "laborator" al politicii sociale.

2). Conceptul prestării de servicii (E. James, G. Hanssman, L. Salamon, Я.В.Коженко, В.А. Лукина, В.А. Затонский ș. a.). Sarcina ONG-urilor este de a presta servicii populației.

3). Conceptul „sectorul al treilea” al puterii democratice a societății ca o comunitate a grupurilor de dezvoltare autonomă (М. Либоракина, Л. Константинова ș. a.). Organizațiile neguvernamentale contribuie la dezvoltarea activismului social, la dezvoltarea personală a omului.

4). Conceptul formării societății civile (Vaclav Havel, К. Гаджиев, Г. Дилигенский, E.Gellner ș. a.). Sarcinile ONG-urilor sunt investigate în interconexiune cu procesul de dezvoltare a societății civile.

Metodologia studiului nostru include integrarea celor patru concepte teoretice de bază la care ne-am referit mai sus. Analiza metodologică realizată a servit drept suport pentru studiul empiric al rolului organizațiilor neguvernamentale în punerea în aplicare a politicii sociale a Republicii Moldova.

Obiectul de studiu: organizațiile neguvernamentale din Moldova.

Subiectul cercetării: modificările cantitative și calitative în dezvoltarea organizațiilor neguvernamentale și influența acestora asupra politicii sociale a statului.

Ipoteza principală a studiului: presupunem că în Moldova modernă procesul de formare și dezvoltare a organizațiilor neguvernamentale, care s-a intensificat, este încă prea departe de maturitatea funcțională. Creșterea numerică a organizațiilor neguvernamentale nu contribuie suficient la implementarea eficientă a politicii sociale.

Ipoteze particulare:

Organizațiile neguvernamentale din țară, preponderent cele locale, structural și funcțional, sunt încă slab constituite, financiar instabile și, prin urmare, nu se implică în soluționarea problemelor stringente, în primul rând, a celor primordial sociale, în virtutea faptului că acestea sunt imposibil de rezolvat.

Nivelul informării publice în Moldova privind activitatea organizațiilor neguvernamentale este inferior. Aceasta conduce spre scăderea credibilității față de organizațiile neguvernamentale, insuficienta implicare a oamenilor în activitățile lor.

Potențialul interacțiunii organizațiilor neguvernamentale cu autoritățile guvernamentale la diferite niveluri ale puterii, cu oamenii de afaceri și cu alți actori ai politicii sociale se realizează insuficient, fapt care reduce din posibilitatea atragerii diverselor resurse pentru implementarea obiectivelor sociale ale societății moldovenești.

Organizațiile neguvernamentale din Republica Moldova sunt dezvoltate neuniform, domină varietatea și experiența regională unică, mediată de o serie de factori socio-culturali și de altă natură, care au impact asupra eficienței punerii în aplicare a politicii sociale.

Relevanța și valoarea problemei științifice o constituie analiza complexă a organizațiilor neguvernamentale, precum și stabilirea rolului lor în implementarea obiectivelor politicii sociale în Republica Moldova în raport cu alte instituții sociale. Identificarea modalităților privind sporirea eficienței organizațiilor neguvernamentale autohtone în domeniul politicii sociale s-a produs în concordanță cu elaborările autorului în baza metodologiei de cercetare și cu luarea în considerare a celor mai bune practici internaționale.

În paragraful **2.3 Formarea bazei de cercetare empirică** sunt prezentate caracteristicile cercetării sociologice tematice, bazate pe metode cantitative și calitative.

În procesul cercetării pe baza studierii izvoarelor teoretice bibliografice, sintezei, interpretării ideilor, se utilizează următoarele metode: comparativă, statistică, de analiză și sinteză istoriografică, inducție și deducție, sondaj sociologic.

Baza informațional-statistică a cercetării.

În calitate de surse de informare sunt utilizate actele normative internaționale și naționale care reglementează activitățile ONG-urilor, baza de date privind înregistrarea societăților publice în Republica Moldova, UTA Găgăuzia și raionul Taraclia, datele recensământului din anul 2004, monografiile, colecții de publicații științifice, lucrări din cadrul conferințelor, publicații periodice și izvoare din internet, rezultatele cercetării sociologice.

Baza empirică a studiului o constituie rezultatele cercetării sociologice, întemeiate pe metode cantitative și calitative. Pentru a construi un sondaj reprezentativ al populației și experților au fost utilizate datele Biroului Național de Statistică. *Eșantionul este reprezentativ pentru populația adultă a Republicii Moldova, cu o eroare maximă de + 4,2%, cu un nivel de încredere de 0,95.*

Studiul empiric include diverse metode: interviuri cu experți, sondaj public, focus-grupuri cu populația, interviuri cu reprezentanții organizațiilor publice și ai structurilor de afaceri, analiza de conținut a materialelor media.

Tabelul 1. Bază empirică a cercetării

Denumirea proiectului	Tipul cercetării	Locul cercetării	Timpul cercetării	Numărul participanților	Notă
Rolul ONG-urilor în politica socială a Republicii Moldova	Chestionar	Zone: Nord, Sud, Centru, Chișinău	2012 – 2013	602	Investigație de autor
Rolul ONG-urilor în politica socială a Republicii Moldova	Interviu standardizat al experților	Zone: Nord, Sud, Centru, Chișinău	2012-2013	60	Investigație de autor
Rolul ONG-urilor în politica socială a Republicii Moldova	Focus-grupuri	Zone: Nord, Sud, Centru, Chișinău	2014	65	Investigație de autor
Rolul ONG-urilor în politica socială a Republicii Moldova	Interviu - standardizat cu reprezentanții puterii locale și oameni de afaceri	Zone: Nord, Sud, Centru, Chișinău	2013	24	Investigație de autor
Evoluția stratificării sociale în condițiile transformării sociale și integrării europene a Republicii Moldova	Chestionar	Chișinău, Bălți, Comrat, Cahul	2014	639	Participant la proiect
Evoluția stratificării sociale în condițiile transformării sociale și integrării europene a Republicii Moldova	Chestionar	Raioanele Hâncești, Nisporeni, Strășeni, Anenii-Noi, Briceni, Taraclia, Sângerei	2014 r.	608	Participant la proiect
Rolul ONG-urilor în politica socială a Republicii Moldova	Analiză media	Chișinău	2014	156 Kommersant - Info, Nezavisimaia Moldova, Logos - Press, Declarații din Moldova, «Moldova Suverană, Moldova 1, Publica TV și altele	Investigație de autor
Studierea activismului electoral al grupurilor sociale din Moldova	Chestionar	Zone: Nord, Sud, Centru, Chișinău	2014	1591	Participant la proiect

În Capitolul III, ETAPA ACTUALĂ A DEZVOLTĂRII ORGANIZAȚIILOR NEGUVERNAMENTALE DIN REPUBLICA MOLDOVA: PARTICULARITĂȚI ȘI TENDINȚE,

se analizează materialul empiric acumulat de autor și sociologii moldoveni, precum și alte surse cu privire la diferite aspecte ale organizațiilor neguvernamentale. Se studiază durabilitatea și direcțiile de activitate ale organizațiilor neguvernamentale de astăzi în implementarea politicii sociale în Moldova.

În paragraful 3.1, **Caracteristici ale stabilirii „sectorului al treilea” în Republica Moldova**, se demonstrează că formarea și dezvoltarea „sectorului al treilea” în Moldova, în sensul modern al cuvântului, a devenit posibilă după declararea în 1991 a independenței Republica Moldova, când s-a intensificat procesul de autoorganizare a populației sub formă de organizații neguvernamentale.

Apariția unui nou subiect al politicii sociale a contribuit în mare măsură la dezvoltarea și perfecționarea legislației, ce reglementează activitățile organizațiilor neguvernamentale. Adoptarea Legii Republicii Moldova "Cu privire la asociațiile obștești" din 1996 [3], Codului Civil al Republicii Moldova din 2002 [2], precum și adoptarea unui număr de alte acte legislative au un impact pozitiv asupra calității reglementării juridice a organizațiilor neguvernamentale autohtone, precum și asupra creșterii numărului lor. În septembrie 2012, Parlamentul a adoptat "Strategia pentru dezvoltarea societății civile în anii 2012-2015", precum și Planul realizării ei [4]. Cu toate acestea, implementarea unor reglementări normative aprobate rămâne o problemă.

Din momentul obținerii independenței de către Republica Moldova se constată o dinamică pozitivă a creșterii numărului de organizații neguvernamentale: astfel, dacă în 1992 în Moldova au fost înregistrate aproximativ o sută de organizații neguvernamentale, atunci în 2013 numărul lor s-a ridicat la 10804, însă doar una din patru s-a dovedit a fi activă.

Organizațiile neguvernamentale sunt distribuite inegal pe regiuni. În partea de nord a țării, de exemplu, sunt concentrate până la 24%, în centru - 66%, iar în partea de sud - 10% dintre organizațiile neguvernamentale. Sectorul non-guvernamental al Republicii Moldova include organizații neguvernamentale la diferite niveluri: internațional, național, regional și local. Cele mai multe instituții publice la nivel național sunt în mediul urban (75%), mai ales în mun. Chișinău (90%) și doar fiecare a patra ONG este în mediul rural. Densitatea mare a organizațiilor neguvernamentale în orașe și capitală este determinată de mai mulți factori: concentrarea potențialului intelectual și cultural, prezența nemijlocită a sponsorilor, nivelul ridicat al accesului la resursele informaționale.

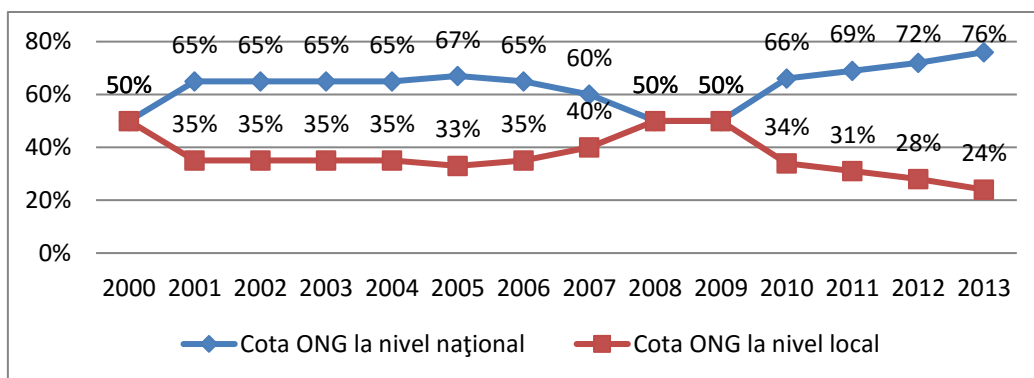

Fig. 1. Dinamica organizațiilor neguvernamentale la nivel național și local.

Sursa: Calculele autorului pe baza datelor: The 2000-2013 MGO Sustainability Index for Central and Eastern Europe and Eurasia [31]; „STUDIUL privind Dezvoltarea organizațiilor neguvernamentale din Republica Moldova”. UNDP Moldova, Anul 2007, n = 446 [10]

Organizațiile neguvernamentale locale, așa cum a demonstrat studiul nostru, sunt mai puțin profesionale, decât cele naționale, care adesea sunt create în orașe și au un acces mai larg la informații, resurse umane și financiare. Remarcăm faptul că o parte din organizațiile neguvernamentale naționale, de facto, funcționează numai în anumite localități.

3.2. Durabilitatea organizațiilor neguvernamentale din Republica Moldova. Una dintre cele mai importante condiții pentru sporirea eficienței organizațiilor neguvernamentale este durabilitatea, dat fiind că în procesul unei activități de lungă durată angajații acumulează experiență, însăși organizația își îmbunătățește structura.

Este de remarcat faptul că Indicatorul durabilității ONG-urilor, elaborat de Freedom House, este unul dintre instrumentele cele mai recunoscute și eficiente pentru determinarea statorniciei și viabilității organizațiilor publice, organizațiilor neguvernamentale moderne. Indicatorul durabilității ONG-urilor (USAID) reflectă gradul de dezvoltare a sectorului ONG-urilor din țară. Punctele comune sunt împărțite în trei faze:

- consolidarea (de la 1 la 3),
- mijlocul perioadei de tranziție (de la 3 la 5) și
- perioada timpurie de tranziție (de la 5 la 7).

Ținând cont de rapoartele USAID pentru anii 2000-2013, precum și de alte surse informaționale și statistice, am analizat dinamica principalelor șapte criterii de durabilitate a sectorului ONG-urilor din Moldova și din alte țări: mediul juridic, capacitatea organizatorică, viabilitatea financiară, imaginea publică, promovarea intereselor ONG-urilor (advocacy), prestarea serviciilor, infrastructura (vezi Tab. 2).

Tabelul 2. Indicatorii durabilității sectorului ONG al Republicii Moldova din 2000 până în 2013.

Criteriile durabilității	Anii														
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Ind. mediu
Mediu juridic	3	3	3,3	3,7	4	4,1	4,2	4,3	4,3	4,4	4,3	4,2	4,2	3,4	3,9
Capacități organizatorice	4,5	4,5	4,5	4,2	4	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4	3,9	4,3	4,19
Activitate financiară	5,5	5,3	5,2	5,3	5	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,1	5	5	5	5,18
Propagandă	5	4,2	4,2	4,1	4	3,9	3,9	3,8	3,7	3,7	3,6	3,6	3,5	3,5	3,9
Prestări servicii	5	4,5	4,4	4,5	5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,4	4,4	4,4	4	4,47
Infrastructură	4	3,8	3,8	3,8	4	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	3,6	3,6	3,8	3,74
Imagine	5	4,3	4,2	4,2	4	4	4,2	4,2	4,2	4,2	3,9	4	3,9	4,2	4,19
Indice general	4,6	4,2	4,2	4,3	4	4,2	4,3	4,3	4,2	4,3	4,2	4,1	4,1	4	4,24

Sursa: Calculele autorului pe baza datelor de la The 2000-2013 NGO-Sustainability Index for Central and Eastern Europe and Eurasia [31].

În 2013, organizațiile neguvernamentale din Moldova au avut cei mai reprezentativi indicatori (4,0) în raport cu ONG-urile din Azerbaidjan (4,7), Georgia (4,1), Belarus (5,7). Dar se observă o rămânere în urmă față de organizațiile neguvernamentale din țările UE: Polonia (2,2), Ungaria (3,2), Bulgaria (3,3), România (3,6).

„Sectorul al treilea” al țării, în punerea în aplicare a politicilor sociale, se află într-o situație dificilă din mai multe puncte de vedere: prestare servicii, financiară, organizatorică, de imagine. De exemplu, la capitolul prestări servicii în anii 2011- 2013 se observă o creștere a numărului și a calității acestora. Volumul serviciilor la nivel local, realizat de organizațiile neguvernamentale, în colaborare cu autoritățile locale și sponsorii externi, a sporit.

Cu toate acestea, serviciile acordate nu întotdeauna sunt în concordanță cu cerințele moderne ale societății moldovenești. Acest lucru ține de lipsa de fonduri pentru ONG-uri.

Noi am identificat problema viabilității financiare scăzute a ONG-urilor din Moldova, în comparație cu alți indicatori de durabilitate după criteriile USAID. Ea, în mare parte, se explică prin faptul că nivelul de dezvoltare a economiei țării este scăzut, că sursele de finanțare a organizațiilor neguvernamentale nu sunt diversificate. Până în prezent, sprijinul acordat de stat ONG-urilor se produce rar și la întâmplare, de regulă, este acordat celor mai competitive și mai mari ONG-uri.

Pe baza analizei obiectivelor cu destinație specială ale activității organizațiilor neguvernamentale din Moldova, ținând seama de caracteristicile sectoriale de stabilitate a acestora după sistemul de evaluare USAID [31], precum și a altor surse informaționale și statistice, se poate concluziona că nivelul de dezvoltare a organizațiilor neguvernamentale din Moldova corespunde specificațiilor medii-tranzitive (3-5) ale stadiului de dezvoltare. Aceasta înseamnă că organizațiile neguvernamentale din Moldova, prin încercări și erori, caută diferite modalități de obținere a independenței și a propriei viabilități. Fiind în mare dependentă de sponsorii străini, ele încearcă să găsească și să utilizeze și alte surse de venit pentru a furniza servicii, câștigând contracte și subvenții în încercarea de a atrage membri care plătesc taxe sau sponsori locali. Cu toate acestea, economia națională deprimată stagnează aceste eforturi pentru a obține fonduri, în special din surse locale. La organizațiile neguvernamentale autohtone există un potențial de trecere la un nivel de dezvoltare mai ridicat - nivelul de consolidare. Numai că acest lucru necesită o analiză științifică aprofundată și o evidență a problemelor existente și a practicilor eficiente, valorificarea activă a experienței de activitate atât proprie, cât și de peste hotare.

3.3. Direcțiile de activitate ale organizațiilor neguvernamentale moderne în implementarea politicii sociale în Moldova. Eficacitatea organizațiilor neguvernamentale depinde de alegerea direcțiilor de activitate și a proiectelor sociale implementate. Analiza domeniilor de activitate ale organizațiilor neguvernamentale din Moldova a scos la iveală faptul că majoritatea lor lucrează în câteva sfere diferite, deoarece prioritar sunt nevoite să realizeze acele direcții de activitate, care sunt gata de a fi finanțate de către donatori.

Analiza efectuată asupra cercetărilor sociologice în Republica Moldova în domeniul direcțiilor activităților organizațiilor neguvernamentale au identificat următoarele tendințe ale dezvoltării acestora:

- perioada anilor 1990-1996 se caracterizează prin creșterea numărului de organizații în domeniul cultură, sport și turism, educație și protecția mediului;

- în perioada anilor 1997-2000 se observă o tendință de creștere a numărului de ONG-uri în domeniul sănătate, drepturile omului, dezvoltarea economică;

- în perioada anilor 2000-2011 cele mai reprezentative domenii s-au dovedit a fi: cultura și arta, educația și învățământul, protecția mediului, drepturile omului, sănătatea, dezvoltarea economică, asigurarea socială și caritatea [18].

În 2014 situația nesemnificativ s-a schimbat și, în conformitate cu noile provocări, cu care s-a confruntat societatea moldovenească, precum și cu posibilitățile organizațiilor neguvernamentale, atenția acordată problemelor comunităților locale a crescut, iar interesul față de protecția drepturilor omului (care poate fi explicat prin reforme în sistemul de justiție) s-a extins. Acest fapt este în concordanță cu așteptările sociale ale societății moldovenești, ghidată de valorile europene.

Tabelul 3. Domeniile de activitate ale organizațiilor neguvernamentale în anii 2012 și 2014 (%):

Activități	2012		2014	
	cota	rating	cota	rating
Învățământ și educație	13,9	1	7	7
Artă și cultură	12,6	2	6,2	8
Sănătate	9,7	3	2,2	12
Prestări servicii, ajutoare sociale	9,5	4	14,8	3
Dezvoltarea economică, piața forței de muncă, ocuparea forței de muncă	7,9	5	5,1	9
Protejarea drepturilor omului	6,5	6	15,2	2
Sport, turism, odihnă	6,5	6	8,2	5
Protecția mediului	5,4	7	2,7	11
Dezvoltarea locală	5,4	7	17,2	1
Asociațiile invalizilor, pensionarilor și veteranilor	4,3	8	7,7	6
Știință și tehnologie	3,8	9	1,5	13
Mass-media	3,6	10	0,8	15
Activitate internațională	3,4	11	2,9	10
Societatea civilă	3,1	12	11,8	4
Minderități naționale	2,4	13	1,1	14

Sursa: calculele autorului bazate pe cercetarea "Societatea civilă în Republica Moldova: probleme și perspective, 2012" [18]; Registrul de Stat al Organizațiilor necomerciale [29].

După cum demonstrează sondajul sociologic realizat, problemele sociale fundamentale ale Moldovei sunt privite de populație, în general, și de persoanele implicate în activități sociale (angajați ai ONG-urilor, sindicatelor, culte și alte organizații neguvernamentale), în special, în esență sub același unghi. Acestea se raportează la categoria problemelor sociale majore: aprofundarea sărăciei, șomajul, probleme ale emigranților, de sănătate. În același timp, nici rating-urile preocupărilor estimate, practic, nu se aseamănă.

Tabelul 4. Rating-ul problemelor sociale (în opinia celor implicați în activități sociale).

Probleme sociale	Care probleme sociale ale Moldovei vă deranjează cel mai mult? (Loc în clasament)		Care ar fi problemele sociale primordiale în care ar trebui să se implice ONG-urile? (Loc în clasament)		Care ar fi domeniul prioritar cel mai eficient în activitatea ONG-urilor? (Loc în clasament)	
	Populația	Persoanele publice	Populația	Persoanele publice	Populația	Persoanele publice
Creșterea sărăciei	1	1	9	7	11	9
Șomajul	2	3	12	10	9	7
Migrația forței de muncă, emigrarea	3	2	11	9	10	8
Maladiile sociale	4	5	5	4	-	-
Serviciile medicale proaste	5	4	8	7	8	6

Sursa: Calcule pe baza datelor din studiul autorului "Rolul ONG-urilor în politica socială a Republicii Moldova", 2012-2013, n = 602.

Populația, reieșind din rezultatele cercetării, oferă organizațiilor neguvernamentale un rol nesemnificativ în soluționarea celor mai importante probleme sociale ale țării, în opinia lor, acestea ar fi reducerea sărăciei, șomajul, migrația forței de muncă, deoarece consideră că ONG-urile nu pot face față acestora. La întrebarea chestionarului "Cu soluționarea căror probleme sociale, în primul rând, ar trebui să se ocupe organizațiile neguvernamentale?" au fost obținute următoarele răspunsuri: "organizațiile neguvernamentale, în primul rând, ar trebui să acorde atenție

„încălțării drepturilor civile, lipsei democrației" (14,28%), "activității ineficiente a autorităților locale" (10,01%), „persoanelor cu dizabilități" (9,74%) și "organizării activităților culturale" (9,74%). În esență, a îndeplini acele funcții, care le reușeau mai bine și înainte. Cea mai eficientă, în opinia respondenților, este activitatea caritabilă a ONG-urilor (13,18%), precum și cea culturală (14,64%).

Evidențierea acestor probleme drept prioritate pentru soluționarea organizațiilor neguvernamentale, poate fi explicată prin faptul că în conștiința de masă organizațiile neguvernamentale persistă ca un fel de alternativă a unui stat "arhaic", de aceea acestea sunt percepute, în primul rând, ca luptători împotriva încălțării drepturilor civile, lipsei de democrație în societate, activității ineficiente a autorităților locale. ONG-urile sunt luate drept prototip al unei noi orânduirii a societății civile, ca triumf al democrației. Completarea insuficienței activităților culturale, făcând ca viața să devină mai variată și mai plină, în opinia populației, de asemenea, în primul rând, trebuie să revină organizațiilor neguvernamentale. Sarcina ca atare este pe deplin în puterea lor. Răspunsurile respondenților, înregistrate în focus-grupuri, confirmă rezultatele chestionarului, privind măsura în care organizațiile neguvernamentale ar trebui să lucreze mai activ în domeniile solicitate de societate.

Discrepanța dintre așteptările populației și practica actuală a organizațiilor neguvernamentale (incapacitatea de a rezolva problemele prioritare ale societății) a fost menționată de cercetătorii din Moldova și mai înainte – în studiile sociologice ale ONG "Biotica" în 1997 și în 2001 [22]. Această discrepanță poate să se reflecte negativ față de întregul sector al ONG-urilor, dat fiind faptul că populația și așa nu are încredere în ONG-uri, nevăzând întotdeauna capacitatea lor de a soluționa problemele dictate de viață.

În Capitolul al patrulea, **ORGANIZATIILE NEGUVERNAMENTALE CA OBIECT AL POLITICII SOCIALE**, s-a analizat materialul empiric al autorului, precum și alte surse cu privire la problema de sensibilizare a opiniei publice și implicarea populației în activitățile organizațiilor neguvernamentale (experiența reală privind participarea în activitatea ONG-urilor, factorii motivării și nemotivării participării ca atare ș. a. m. d.), încrederea în organizațiile neguvernamentale. Se studiază particularitățile relațiilor de reciprocitate ale organizațiilor neguvernamentale cu alte instituții sociale din țară, precum și caracteristicile regionale ale dezvoltării organizațiilor neguvernamentale și punerea în aplicare a obiectivelor politicii sociale (pe exemplul regiunii sudice a Moldovei).

În paragraful 4.1, **Participarea activă a populației în cadrul organizațiilor neguvernamentale – garanția implementării eficiente a politicii sociale**, se subliniază că gradul de informare a populației este o condiție de bază pentru implicarea populației în activitățile lor și de sporire a încrederii în organizațiile neguvernamentale.

În Moldova, în anul 2013, la o organizație neguvernamentală se raportau 332 de persoane [31]. Și dacă admitem că în lista fondatorilor organizațiilor neguvernamentale sunt cel puțin 5 persoane și dacă în ea îi includem și pe voluntari, atunci obținem un număr impresionant de oameni, suficient de bine informați cu privire la ONG-uri. Cu toate acestea, rezultatele chestionării populației confirmă că doar circa jumătate dintre respondenți definesc în mod corect ceea ce este un ONG și cunosc câte ceva despre activitățile lor. În plus, informarea reală a populației, după cum am depistat din răspunsurile la întrebările specifice ale chestionarului, este cuprinsă în declarațiile anexate mai jos.

Lipsa de sensibilizare a opiniei publice cu privire la organizațiile neguvernamentale poate fi explicată prin lipsa activității informaționale și propagandistice, în special în zonele rurale, migrația forței de muncă (în domeniul dat este implicată, de regulă, partea cea mai activă a populației), precum și omiterile în lucrul mass-media.

Analiza de conținut a materialelor a 12 publicații și canale de televiziune a demonstrat că niciunul dintre acestea nu reflectă sistematic activitatea organizațiilor neguvernamentale privind punerea în aplicare a obiectivelor politicii sociale. Deseori, experții (istorici, oameni de știință, politicieni, economiști ș. a.), abordând chestiuni de actualitate ale politicii sociale, cel mai mult se concentrează asupra activităților agențiilor guvernamentale, menționând doar pe scurt acțiunile sociale, efectuate de organizațiile neguvernamentale.

În câmpul televiziunii, problemele sociale sunt reflectate cel mai activ, precum se demonstrează în analiza noastră, de Publica.md. Jurnaliștii acestui canal cu mult mai activ susțin din punct de vedere informațional acțiunile sociale, efectuate de organizațiile neguvernamentale, inclusiv "Târgul de Caritate al Clubului Internațional al Femeilor din Moldova", campania de ajutorare a familiilor vulnerabile, a persoanelor cu dezabilități și a pensionarilor: "Unanimitatea", "De la inimă la inimă" și altele.

Baza articolelor de ziar o constituie noutatea evenimentului. De aceea este destul de clar faptul că cele mai multe dintre materiale nu sunt analitice, adică nu reflectă în mod cuprinzător și profund activitățile organizațiilor neguvernamentale privind punerea în aplicare a politicii sociale.

Din cauza nivelului scăzut de informare, al activismului populației și al însași organizațiilor neguvernamentale, în particular, în mod natural se prezintă faptul că imaginea organizațiilor neguvernamentale, în general, și informația privind activitatea acestora pentru populație este destul de abstractă.

Ar trebui remarcat faptul că dinamica privind sensibilizarea publicului este pozitivă, dar în 1997, aproximativ 87% dintre locuitorii din Moldova chestionați nu au avut nimic de spus despre organizațiile neguvernamentale și activitățile acestora. [22]

Tabelul 5. Sinteza indicatorilor de sensibilizare a opiniei publice și de implicare în activitățile ONG-urilor.

Direcții	Întrebări	Da	Nu	Nu știu
Informarea curentă	Ce știți despre ONG-urile din Moldova?	47,8%	52,2	0
Interes față de ONG	Doriți să cunoașteți mai mult despre ONG?	67,93	20,93	11,1
Experiența în activitatea ONG	Aveți experiență în activitatea ONG?	12,89	87,7	0
Intenția de a participa în activitatea ONG	Intenționați să participați în viitor în activitatea ONG?	26,08	43,85	30,07
Beneficiere de servicii	Ați beneficiat cândva de serviciile ONG?	18,93	81,07	0
Mulțumire pentru servicii	Dacă „Da”, ați fost mulțumit de aceste servicii?	70,18	9,65	20,18

Sursa: calculele autorului pe baza datelor studiului "Rolul ONG-urilor în politica socială a Republicii Moldova", 2012-2013", n = 602 .

Pe baza datelor prezentate în Tabelul 5 putem concluziona că populația Moldovei, totuși, acordă credibilitate organizațiilor neguvernamentale în punerea în aplicare a politicii sociale. Acest lucru este confirmat, după următoarele argumente:

- în pofida faptului că nivelul real al opiniei publice cu privire la activitățile organizațiilor neguvernamentale este scăzut (47,8%), respondenții sunt interesați în activitățile organizațiilor neguvernamentale (67,9%), iar acești indicatori sunt mai înalți față de nivelul cunoașterii activităților organizațiilor neguvernamentale. Creșterea interesului populației față de activitățile organizațiilor neguvernamentale este considerată de noi ca o garanție a viitoarei participări active a acestora în viața socială;

- actualmente, nivelul real al informării publicului privind participarea în activitățile organizațiilor neguvernamentale este mic (12,89%), dar intențiile viitoare ale populației de a participa în activitatea organizațiilor neguvernamentale este de două ori mai mare (26,08%). Ca pe o anumită sursă în acest sens poate fi luată a treia parte din populație, care nu s-a decis încă în privința participării în activitatea ONG-urilor (30,07%). Și, prea posibil, în condițiile revitalizării activității privind informarea publică, ea se poate alătura la membrii organizațiilor neguvernamentale.

Analiza formelor de participare a publicului în activitățile organizațiilor neguvernamentale a demonstrat că cea mai frecventă este voluntariatul (33,3%). În cadrul focus-grup am stabilit direcțiile voluntariatului. În primul rând, ele cuprind patronajul social al copiilor, persoanele cu handicap, persoanele în vârstă; suportul medical, pedagogic și juridic; organizarea timpului liber; protecția mediului; furnizarea de informații. Motivele participării oamenilor în activități de voluntariat sunt diferite. Noi am constatat că motivația de utilitate publică (73,4%) domină asupra motivației unei orientări personale (26,6%). Pentru liderii organizațiilor neguvernamentale, antrenați în crearea acestora, motivarea utilității publice asupra personalității, ca semnificație, de asemenea, a dominat (identificată în sondajul de experți). Evident este faptul că în dorința expresă de participare în viitor la activitățile organizațiilor neguvernamentale mulți sunt de vârstă tânără și mijlocie. Locuitorii din mediul rural (25,8%), nu mai puțin decât cei din mediul urban (26,3%), sunt dispuși să participe în activitatea organizațiilor neguvernamentale, ceea ce va contribui, fără îndoială, la crearea și intensificarea activității ONG-urilor din mediul lor.

Procentul relativ mic de persoane (18,93%), care utilizează serviciile organizațiilor neguvernamentale, este explicabil prin insuficienta activitate de agitare și propagandă și a posibilităților limitate ale organizațiilor neguvernamentale.

Experții chestionați, de asemenea, au confirmat nivelul insuficient de informare a populației, precum și necesitatea de a intensifica lucrările privind constituirea câmpului corespunzător de informare. Experții și populația chestionată sunt unanimi în faptul că nivelul scăzut al sensibilizării opiniei publice din Republica Moldova cu privire la activitățile organizațiilor neguvernamentale conduce la o diminuare a încrederii, la slaba implicare a oamenilor în activitățile organizațiilor neguvernamentale, ceea ce reduce din posibilitatea celui de „al treilea sector” de a contribui plener în implementarea politicii sociale în țară, deși potențial în acest sens există.

§ 4.2. Colaborarea organizațiilor neguvernamentale cu alte instituții sociale. Pentru a aprecia contribuția diferitelor structuri sociale privind punerea în aplicare a politicii sociale, am studiat interacțiunea organizațiilor neguvernamentale cu alte instituții sociale. Sondajul efectuat demonstrează că în societatea moldovenească s-a înrădăcinat stereotipul potrivit căruia de soluționarea problemelor sociale ar trebui să se ocupe statul (50,3%), iar organizațiile neguvernamentale pot fi doar de ajutor, menite să rezolve acele probleme la care statul nu mai ajunge. Această atitudine a populației din Moldova se explică prin faptul că percepția ei este puternic influențată de înțelegerea etatistă a rolului statului, pentru că anume statul, în mod tradițional, a fost și este responsabil de bunăstarea socială.

Atitudinea declarată a populației față de activitățile organizațiilor neguvernamentale și ale statului în soluționarea problemelor sociale este pozitivă. Drept că ea, în raport cu această instituție socială, este neuniformă. Se evidențiază următoarea dinamică: de exemplu, dacă în anul 1997 credibilitatea populației față de stat a fost de 12%, față de ONG-uri - de 20%, în anul 2001 se fixează, respectiv, la 7% și 17% [22], în 2013, potrivit rezultatelor cercetării noastre, în ONG-uri au încredere 26,6%, iar față de stat acest indice este de 20,3 la sută.

Rezultatele obținute de către noi cu privire la încrederea publicului acordată structurilor sociale corelează cu rezultatele cercetărilor analitice ale USAID și Barometrul de Opinie Publică. În special, Barometrul de Opinie Publică a constatat că raportul încrederii respondenților față de instituțiile publice din Moldova în anul 2010 a fost de 30%, pe când cel din luna noiembrie 2009 se ridicase la 34%. În 2011 acest nivel a scăzut și mai mult – până la 24%. În același timp, organizațiile neguvernamentale de cea mai multă încredere se bucură în rândul populației urbane, în mijlocul tineretului, persoanelor cu studii superioare. De asemenea, s-a observat că, deși acoperirea mediatică a activităților organizațiilor neguvernamentale din Moldova este în creștere, impactul pozitiv asupra percepției publice va dura încă mult timp [26].

În conformitate cu rezultatele cercetării noastre reiese că, practic, reprezentanții aproape tuturor sferelor de ocupație a populației demonstrează o mai mare încredere în ONG-uri, decât în stat. Excepție face populația implicată în agricultură, construcții și comerț, adică, care provine din acele domenii în care gradul de conștientizare a organizațiilor neguvernamentale este mai inferior, decât în alte sfere de activitate. Nivelul de încredere publică în ONG-uri (26,6%) exact "ca în oglindă" corespunde numărului de persoane, care cred că ONG-urile exprimă interesul public (26,6%). Adică, populația are încredere în organizațiile neguvernamentale într-atât încât, în opinia respondenților, ele sunt preocupate de soluționarea problemelor sociale importante. Totodată, o mare parte a populației are un punct de vedere opus: precum că membrii organizațiilor neguvernamentale sunt preocupați de propriile interese profesionale și personale.

Experții intervievați au exprimat diferite grade de satisfacție față de cooperarea cu instituțiile sociale. Liderii organizațiilor neguvernamentale sunt mai mulțumiți, decât nemulțumiți, de cooperarea cu alte ONG-uri, mass-media și organizațiile religioase. Liderii organizațiilor neguvernamentale în măsură mai mare nu sunt mulțumiți de cooperarea cu oamenii de afaceri, partidele politice și sindicatele. În proporții egale de mulțămire și nemulțămire se exprimă referitor la cooperarea în raport cu statul. Dar, în același timp, subliniază faptul că sprijinul informațional și asigurarea cu resurse din partea statului este insuficient privind susținerea inițiativelor sociale.

Experții și reprezentanții instituțiilor de stat sunt unanimi de acord că potențialul interacțiunii ONG-urilor cu guvernul, business-ul și alți actori de politică socială nu este suficient aplicat, ceea ce reduce din posibilitățile organizațiilor neguvernamentale de a atrage diferite resurse pentru punerea în aplicare a obiectivelor sociale ale societății moldovenești. Ajutorul de stat pentru organizațiile neguvernamentale, în opinia unanimă, actualmente este nesemnificativ și pentru rezolvarea cu succes a problemelor sociale se impune ca organizațiile neguvernamentale, guvernul, oamenii de afaceri să stabilească un dialog, să devină parteneri. Din interviuarea experților, rezultă că dintre toate instituțiile sociale cel mai frecvent cooperează cu statul, mai puțin - cu mass-media, cu alte ONG-uri și mai rar - cu organizațiile religioase, comerciale, sindicale și organizațiile de partid.

Potrivit reprezentanților oamenilor de afaceri, aceștia, de asemenea, au nevoie să-și consolideze relațiile cu organizațiile neguvernamentale. În viziunea oamenilor de afaceri, domeniile prioritare de cooperare a business-ului cu ONG-urile, indicate cel mai des în interviu, sunt: dezvoltarea întreprinderilor mici; dezvoltarea afacerilor de responsabilitate socială; dezvoltarea turismului în Moldova; cultura, arta, istoria și tradițiile populare; conservarea naturii și a peisajului; serviciile de transport către populație; producția micului artizanat și tehnologiile ordinare.

Cei intervievați, antreprenori de talie mijlocie și din micul business, au identificat mai multe obstacole în calea realizării potențialului de afaceri reciproce active cu organizațiile neguvernamentale în interesul dezvoltării responsabilității sociale corporative:

- reprezentarea vagă a antreprenorilor cu privire la posibilul sistem de relații între business și ONG-uri din cauza lipsei de informare și implicare în sistemul ca atare;
- neîncrederea reprezentanților business-ului și a organizațiilor neguvernamentale;
- nemulțumirea oamenilor de afaceri de faptul că în relațiile reciproce organizațiile neguvernamentale acționează în principal ca solicitant și nu ca un partener real sau potențial;
- orientarea preferențială în relațiile oamenilor de afaceri cu ONG-urile pe termen scurt, de multe ori fără a lua în considerare condițiile locale de atingere a obiectivelor reale.

Potrivit rezultatelor chestionării liderilor organizațiilor neguvernamentale, putem afirma că ei își dau seama de necesitatea și posibilitatea unei cooperări mai active cu diferite structuri sociale, în scopul de a crea condiții pentru schimbul de informații, asistență reciprocă, eficiență a acțiunilor comune de lobby privind deciziile adoptate pentru atingerea scopurilor sociale majore. Numai că potențialul interacțiunii organizațiilor neguvernamentale din Moldova cu autoritățile de stat de diferite niveluri de guvernare, business și alți actori ai politicii sociale nu se realizează suficient, ceea ce reduce din capacitatea de a atrage diverse surse pentru punerea în aplicare a obiectivelor sociale ale societății moldovenești. Cu această opinie sunt solidari toți respondenții (populația, reprezentanții business-ului și ai structurilor guvernamentale), care consideră că este necesar să se consolideze eforturile tuturor actorilor de politică socială întru realizarea potențialului lor în beneficiul responsabilității sociale corporative.

În paragraful **4.3, Particularitățile regionale ale activității organizațiilor neguvernamentale privind aplicarea politicilor sociale (pe exemplul regiunii sudice a Moldovei)**, se cuprind rezultatele monitorizării sociologice, care demonstrează că, pe de o parte, toate organizațiile neguvernamentale din țară sunt preocupate de tendințe și probleme comune, iar, pe de altă parte, există o variabilitate și unicitate a experienței regionale, mediată de o serie de factori socio-culturali. Unicitatea experienței regionale a dezvoltării ONG-urilor și a punerii în aplicare a obiectivelor de politică socială, după cum demonstrează rezultatele cercetării, în mai mare măsură se manifestă prin exemplul organizațiilor neguvernamentale din sudul Moldovei, care, în funcție de gradul de dezvoltare și de punere în aplicare a obiectivelor politicii sociale, în mod semnificativ rămân în urma organizațiilor neguvernamentale din alte regiuni ale țării: nordul, centrul și municipiul Chișinău. În partea de sud a Republicii Moldova s-a înregistrat cel mai mic număr de organizații și ele manifestă cel mai scăzut activism.

Tabelul 6. Proporția populației și numărul de organizații neguvernamentale (secțiune regională), în %:

Regiunea	Numărul ONG	Populație
Centru (cu or. Chișinău)	66%	49%
Nord	24%	31%
Sud	10%	20%

Sursa: Calculele autorului pe baza datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova "Populația Republicii Moldova" [30] și „STUDIUL privind dezvoltarea organizațiilor neguvernamentale din Republica Moldova”. UNDP Moldova, 2007, n = 446 [10].

Acest lucru se explică prin faptul că sudul, în comparație cu alte regiuni ale țării, este mai puțin urbanizat și populația rurală aici este de trei ori mai mare față de cea urbană, în timp ce în partea de nord - doar de 2 ori, iar în centru (inclusiv în municipiul Chișinău) raportul dintre mediul rural și cel urban este reprezentat în mod egal. Activismul organizațiilor neguvernamentale depinde de tipul localității: în partea rurală activitatea organizațiilor neguvernamentale este mai restrânsă, de doar 13%, în orașele mici și mijlocii cota se ridică la 30%, iar în orașele

mari – la 50% [31]. Având în vedere că la sat prioritar activează organizațiile neguvernamentale locale, posibilitățile lor în privința soluționării problemelor sociale, față de cele naționale, sunt mai limitate.

Chestionarea experților și populației, efectuată în cadrul acestor cercetări, de asemenea, confirmă existența unei situații mai puțin favorabile a organizațiilor neguvernamentale din sud față de alte regiuni ale Moldovei. Cu referire la partea de sud a Moldovei, vorbim despre cel mai jos grad de experiență privind utilizarea serviciilor organizațiilor neguvernamentale (12,2%), cel mai scăzut nivel al participării populației la activitățile lor (11,33%), cel mai mic nivel de încredere (20,7%) și cel mai înalt nivel de pesimism cu privire la o creștere în viitor a rolului ONG-urilor în societate (66,67%).

Analiza principalelor domenii de activitate a organizațiilor neguvernamentale din UTA Găgăuzia demonstrează că sfera dominantă în activitatea organizațiilor neguvernamentale o constituie cea pe care noi am desemnat-o în mod convențional "informare și educație". 24,5% dintre organizațiile neguvernamentale ca sferă în care își aplică eforturile au ales anume această direcție, în măsura conștientizării importanței informării și educației pentru dezvoltarea societății și de dezvoltare individuală. Protejarea drepturilor și libertăților cetățenilor, în înțelesul organizațiilor neguvernamentale din regiune, de asemenea, este concepută ca sferă de aplicare a eforturilor (16,3%). Organizațiile neguvernamentale ale UTA Găgăuzia își concentrează eforturile și asupra domeniilor sociale problematice: sprijinul social pentru săraci și grupurile discriminate (7,8%), compensând astfel deficiențele politicii sociale de stat. Găgăuzia este o regiune multiethnică, multiculturală și, prin urmare, nu întâmplător, 11,8% dintre organizațiile neguvernamentale sunt implicate în rezolvarea problemelor în domeniul relațiilor internaționale, cultură și religie. Dezvoltarea democrației drept scop esențial al activității a fost selectată de 8,2% dintre ONG-uri; ajutorul acordat păturilor social-vulnerabile ale populației – 7,8%. O sferă atât de importantă, precum este mediul, iese în afara zonei de atenție al organizațiilor neguvernamentale din regiune, de ea se ocupă doar 2,3% dintre ONG-uri [5].

Cele mai multe organizații neguvernamentale (61,2%) nu activează într-o singură direcție, ci în mai multe, ca urmare a dependenței financiare a instituțiilor față de fondurile internaționale. În pofida instituționalizării și dezvoltării celui de „al treilea sector” în UTA Găgăuzia, este prea devreme să spunem că procesul de dezvoltare se apropie de finalizare. Rămâne încă mult de făcut înainte ca sectorul neguvernamental din regiunea găgăuză să dobândească statut de subiect activ al politicii sociale.

Organizațiile neguvernamentale din raionul Taraclia, în cea mai mare parte, sunt locale. Ele își concentrează eforturile asupra zonelor cu probleme în sfera socială: educație, muncă, relații personale, sprijin social pentru cei săraci și grupurile discriminate, dezvoltarea potențialului creativ al populației, pentru a compensa deficiențele politicii sociale de stat. În prezent, nu putem spune că sistemul existent al organizațiilor neguvernamentale lucrează foarte eficient. Acest fapt este determinat, în opinia noastră, de lipsa abilităților în crearea unor astfel de organizații și îndepărtarea geografică a raionului și orașului de principalele centre.

În sudul Moldovei există o serie de organizații neguvernamentale, care în mod destul de activ își desfășoară activitatea pentru punerea în aplicare a obiectivelor politicii sociale. În special, în rândul acestora se include și organizația CRAION CONTACT Cahul. Activitățile ei sunt axate pe consolidarea societății civile printr-o rețea puternică de organizații neguvernamentale viabile în regiunea de sud a Moldovei. Ea funcționează în raioanele Cahul, Cimișlia, Cantemir și Leova și oferă servicii de informare, instruire, consultanță și asistență tehnică organizațiilor neguvernamentale, organizează zeci de seminare și antrenamente.

În general, în pofida instituționalizării și dezvoltării „sectorului trei” în sudul țării, trebuie remarcat faptul că potențialul acestuia în realizarea obiectivelor politicii sociale încă nu este atât de solicitat și organizațiile neguvernamentale din sud cu mult mai lent decât organizațiile neguvernamentale din alte regiuni participă la procesul de transformare a societății moldovenești, fapt confirmat prin prezenta ipoteză.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În cadrul acestui studiu, pentru prima dată în Republica Moldova s-a efectuat o analiză complexă a activităților organizațiilor neguvernamentale privind punerea în aplicare a politicii sociale. În temeiul rezultatelor cercetării sociologice și studierii celor mai bune practici europene în domeniu s-au făcut anumite propuneri privind îmbunătățirea lor. Analiza complexă oferă oportunitatea de a identifica domeniile prioritare pentru dezvoltarea societății, gradul activismului populației privind punerea în aplicare a politicii sociale, pentru a anticipa tendințele în dezvoltarea organizațiilor neguvernamentale și participarea lor la aceste procese.

Rezultatele obținute sunt în concordanță cu scopurile și obiectivele respective, ceea ce confirmă ipotezele prezentului studiu. În același timp, tema privind rolul organizațiilor neguvernamentale privind punerea în aplicare a politicilor sociale rămâne deschisă, iar prezentul studiu poate servi drept bază teoretică și metodologică importantă pentru elaborarea unor noi proiecte de cercetare.

Rezultatele studiului au condus la următoarele **concluzii**:

1) Pe măsura evoluției organizațiilor neguvernamentale, rolul lor în aplicarea politicilor sociale crește. Faptul ca atare, precum au demonstrat cercetările, este determinat de trei factori principali:

- În primul rând, statul nu este întotdeauna capabil să rezolve toate problemele sociale apărute în condițiile politice și socio-economice interne și externe de dezvoltare a societății. Aceasta creează premise și teme pentru asocierea și organizarea de sine stătătoare a populației în cadrul organizațiilor neguvernamentale;

- În al doilea rând, ONG-urile deseori sunt actori ai politicii sociale cu mult mai eficienți, deoarece se orientează spre furnizarea serviciilor sociale individualizate;

- În al treilea rând, anume organizațiile neguvernamentale generează oportunități majore pentru diverse inițiative civice, reproducând metode inovatoare în practica socială.

2) Organizațiile neguvernamentale din Republica Moldova, în rol de participant la realizarea politicii sociale, au parcurs o cale de constituire destul de complicată, dar nu au ajuns la maturitate funcțională. În pofida faptului că, din punct de vedere cantitativ, sectorul ONG-uri din Moldova este destul de extins și cadrul legal este bine dezvoltat, există încă o mulțime de probleme: punerea în aplicare a anumitor regulamente adoptate; distribuirea inegală a organizațiilor neguvernamentale în regiuni (ca manifestare a principiilor centrismului și urbanizării); activismul slab al organizațiilor neguvernamentale locale și rurale în căutarea de mijloace de finanțare a propriilor activități din surse interne și externe etc. În prezent, organizațiile neguvernamentale din Moldova se confruntă cu provocări în vederea îmbunătățirii structurii acestora și selectării sferelor și scopurilor relevante, luate drept condiții ale asigurării eficienței lor.

3) Organizațiile neguvernamentale, în special cele locale, sunt într-o situație dificilă din mai multe puncte de vedere: furnizare de servicii, financiară, organizatorică, de imagine. Astfel, în furnizarea de servicii în anii 2011-2013 se observă o creștere numerică și calitativă a acestora. Volumul serviciilor la nivel local, realizat de organizațiile neguvernamentale, în colaborare cu autoritățile locale și sponsorii externi, a crescut. Cu toate acestea, serviciile furnizate nu întotdeauna se ajustează la cerințele moderne ale societății moldovenești. Acest lucru se

produce din cauza viabilității financiare sub nivel a organizațiilor neguvernamentale, faptului că direcțiile de finanțare a activităților organizațiilor neguvernamentale, de regulă, sunt stabilite de sponsorii din afară. Până în prezent, sprijinul acordat de stat ONG-urilor este neuniform, la întâmplare și, de regulă, ține de ONG-urile cele mai competitive și mai mari. Pe baza analizei direcționale a rezultatelor privind activitatea organizațiilor neguvernamentale din Moldova, ținând seama de caracteristicile sectoriale de stabilitate a acestora, privite prin sistemul de evaluare al USAID, se poate concluziona că nivelul de dezvoltare a organizațiilor neguvernamentale din Moldova corespunde specificațiilor: stadiul de dezvoltare medie-de tranziție (3-5). Organizațiile neguvernamentale autohtone trebuie să lucreze din greu pentru a ajunge la un nivel de dezvoltare mai ridicat - nivel de consolidare.

4) O analiză comparativă a sarcinilor primare ale organizațiilor neguvernamentale și problemelor societății moldovenești arată că organizațiile obștești încă nu sunt incluse în mod activ în politicile sociale în Moldova. Șomajul, extinderea sărăciei, migrația forței de muncă, potrivit rezultatelor studiului nostru, constituie cele mai presante probleme ale societății, însă, în această direcție lucrează doar 10,9% dintre organizațiile neguvernamentale. Ca și înainte, populația nu are încredere în faptul că ONG-urile se vor mobiliza la soluționarea urgentă a problemelor stringente ale societății, pentru că în singurătate ele nu pot face față. O astfel de nepotrivire între așteptări și practica efectivă a activității ONG-urilor (incapacitatea organizațiilor neguvernamentale de a rezolva problemele prioritare ale societății) a fost menționată și mai înainte de cercetătorii moldoveni [22]. În 2014, organizațiile neguvernamentale și-au sporit atenția asupra problemelor dezvoltării comunității locale și protecția drepturilor omului (care poate fi explicată prin reforme în sistemul juridic). Aceasta corespunde și așteptărilor societății moldovenești, deoarece este orientată spre valorile europene.

5) Sensibilizarea și implicarea populației în activitățile organizațiilor neguvernamentale sunt condiții de bază pentru activitatea eficientă a organizațiilor neguvernamentale privind soluționarea problemelor sociale. Nivelul de informare a publicului cu privire la activitățile organizațiilor neguvernamentale este scăzut, ceea ce reduce din credibilitate, neimplicarea oamenilor în activitățile lor. Dar, în pofida faptului că procentul real al participării în activitățile organizațiilor neguvernamentale este scăzut, numărul celor care intenționează să ia parte în aceste activități este de două ori mai mare. Acest lucru permite ca perspectivele de dezvoltare a organizațiilor neguvernamentale să fie apreciate optimist, în special în condițiile activizării politicii propagandistice și informaționale asupra rezultatelor pozitive ale activității.

6) Forma prioritară a participării în activitățile organizațiilor neguvernamentale este implicarea personală, inclusiv cea de voluntariat. Posibil acest lucru se datorează faptului că în condițiile crizei socio-economice din Republica Moldova sursele financiare și materiale ale majorității populației sunt limitate. Domeniile de voluntariat sunt diferite: patronajul social al copiilor, persoanelor cu dezabilități, susținerea persoanelor în vârstă, medical, pedagogic și juridic, organizarea privind petrecerea timpului liber, protecția mediului, asigurarea informațională etc.

7) Statul deja nu se mai examinează drept unica structură publică, capabil de a aduce cea mai mare contribuție la soluționarea problemelor sociale. Publicul interviuat, reprezentanții structurilor guvernamentale, mediului de afaceri, mass-media sunt unanimi în ideea că organizațiile neguvernamentale nu sunt în stare să rezolve în mod independent problema politicilor sociale, că ele doar pot ajuta și rezolva acele probleme, pe care statul nu le abordează. Potențialul interacțiunii organizațiilor neguvernamentale cu autoritățile guvernamentale de

diferite niveluri, oameni de afaceri și alți actori ai politicii sociale se aplică insuficient, fapt ce reduce din capacitatea de a atrage diverse surse pentru punerea în aplicare a obiectivelor sociale ale societății moldovenești. Prin urmare, se impune o unificare a eforturilor tuturor actorilor de politică socială cu scopul de a crea condiții pentru schimbul de informații, asistență reciprocă, un lobby eficient comun a deciziilor adoptate, menite să realizeze obiectivele sociale importante.

8) Analiza regională a activității celui de "al treilea sector" a arătat că, pe de o parte, organizațiile neguvernamentale din regiunile nord, centru, sud, mun. Chișinău au tendințe și probleme comune, și, pe de altă parte, există o variabilitate și unicitate a experienței regionale, mediată de o serie de factori socio-culturali. În organizațiile neguvernamentale din partea de sud a Moldovei se observă o mare rămânere în urmă față de organizațiile neguvernamentale din alte regiuni în privința dezvoltării și punerii în aplicare a obiectivelor politicii sociale. În partea de sud a țării s-a înregistrat doar o zecime dintre toate organizațiile din țară, în condițiile că în această regiune locuiesc circa 20% din totalul populației republicii. Având în vedere faptul că sudul Moldovei, în comparație cu alte regiuni ale țării, este mai puțin urbanizat (populația rurală este de trei ori mai mare decât populația urbană), iar organizațiile neguvernamentale, în temei, lucrează la nivel local, reiese concluzia despre activismul mai scăzut în regiunea de sud. În sudul Moldovei s-a marcat, de asemenea, cel mai scăzut nivel de conștientizare cu privire la activitățile ONG-urilor, încrederea și gradul de participare al publicului în activitățile lor. Toate acestea se reflectă asupra eficacității implementării de către organizațiile neguvernamentale a obiectivelor politicii sociale.

9) În prezent, asupra dezvoltării organizațiilor neguvernamentale din Moldova și punerii în aplicare a problemelor de politică socială influențează două tendințe principale. Prima, condiții favorabile pentru înființarea și funcționarea organizațiilor neguvernamentale. Acestea sunt explicabile prin orientarea țării spre vectorul european de dezvoltare, inovare în legislație, adoptare și punere în aplicare a "Strategiei de Dezvoltare a Societății Civile pentru anii 2012 - 2015" [4]. A doua tendință, necesitatea obiectivă, tot mai extinsă a cetățenilor de a se uni pentru a satisface necesitățile personale, de grup sau corporative, în principal, în domeniul politicii sociale. Acest lucru ține de diminuarea rolului statului în rezolvarea problemelor sociale din cauza crizei socio-economice. În momentul de față aceste două tendințe acționează echitabil direcționate.

Rezultatele studiului permit să se elaboreze un șir de **recomandări** pentru organizațiile neguvernamentale și structurile statale cu scopul consolidării capacității organizațiilor neguvernamentale din Moldova privind punerea în aplicare eficientă a obiectivelor politicii sociale.

Recomandări pentru organizațiile neguvernamentale:

1) Organizațiile neguvernamentale trebuie să-și extindă geografia și gama serviciilor de calitate și inovatoare, care acoperă diferite grupuri de beneficiari, în special în zonele rurale;

2) În cadrul activităților sale, organizațiile neguvernamentale ar trebui să acorde o atenție deosebită problemelor esențiale, ținând cont de necesitățile specifice ale comunităților locale și regionale;

3) ONG-urile sunt chemate să manifeste mai multă inițiativă în stabilirea și consolidarea cooperării cu alte instituții sociale ale societății, în parteneriat pe termen lung de coaliție, creare a fondurilor, centrelor de resurse și altor feluri de activități comune;

4) Pentru „al treilea sector” important este să exploreze în mod activ cele mai bune practici ale țărilor din Europa de Vest în domeniul antreprenorialului social, cooperarea intersectorială, participarea ONG-urilor în elaborarea actelor legislative, prestarea serviciilor și în alte domenii de activitate ale ONG-urilor;

5) Să intensifice eforturile pentru a asigura viabilitatea financiară a ONG-urilor:

a) sursa potențială de venit pentru organizațiile neguvernamentale să fie oferta socială, pentru asigurarea căreia este necesar să se elaboreze o procedură clară pentru încheierea contractelor ONG-urilor cu structurile guvernamentale;

b) sursele de finanțare a ONG-urilor să fie diversificate din contul atragerii fondurilor business-ului mic și mijlociu;

c) fondurile proprii să se obțină în mod activ din dezvoltarea antreprenorialului social:

- prestarea serviciilor cu plată, acordate angajaților instituțiilor publice și structurilor de afaceri (consultanță pe o gamă largă de probleme în domeniul activității financiare, comerciale, juridice, tehnologice, tehnice, expertiză, sprijin pentru planificarea strategică, studii de dezvoltare, organizarea autorităților locale și training-uri de afaceri și campanii de informare; examinarea diverselor proiecte sociale în schimbul unei chirii de spații, birouri sau alte ajutoare financiare și materiale);

- producerea și vânzarea suvenirurilor și altor produse;

- cotizațiile de membru;

- diverse servicii (consiliere juridică, psihologică, familială și casnică etc.), acordate cetățenilor bogați;

- colectarea fondurilor din partea comunității locale: loterii, târguri, proiecții cinema și altele.

d) ajustarea sistemului de instruire a personalului ONG-urilor privind formarea abilităților de management financiar;

e) lărgirea accesului informațional al personalului organizațiilor neguvernamentale la oportunitățile de finanțare și de participare la licitații pentru furnizarea de servicii;

f) simplificarea dărilor de seamă complexe ale organizațiilor neguvernamentale la nivelul altor agenți economici. Rapoartele financiare cu privire la activitățile organizațiilor neguvernamentale să fie disponibile nu numai autorităților fiscale și fundațiilor, ci tuturor doritorilor de a se familiariza cu ele.

6) Extinderea rețelei centrelor de resurse ale organizațiilor neguvernamentale, fapt care va contribui la soluționarea diverselor probleme ale ONG-urilor, a unui lobby, acordat intereselor acestora în organele de guvernământ.

7) Asigurarea transparenței ONG-urilor, pentru a spori integritatea lor, îmbunătățirea aspectului moral al personalului, elaborarea unui Cod de etică al angajatului ONG, elaborarea mecanismului de aplicare a acestuia, inclusiv prin instituirea Consiliului de etică.

Recomandări pentru organizațiile de stat:

1. Să extindă și să aprofundeze cooperarea pe termen lung între ONG-uri, autoritățile centrale și locale în diferitele domenii ale politicii sociale;

2. Să acorde ONG-urilor un sprijin financiar, logistic, organizatoric și de informare, cu implicarea acestora în realizarea proiectelor comune, încheierea contractelor de prestări servicii etc.;

3. Să îmbunătățească cadrul normativ-legal de formare și activitate a organizațiilor neguvernamentale în punerea în aplicare a obiectivelor sociale:

- să implice în mod activ ONG-urile în elaborarea și revizuirea actelor legislative care vizează punerea în aplicare a politicilor sociale;
 - să simplifice procedura de reînregistrare a organizațiilor neguvernamentale și de obținere a statutului de organizație de interes public;
 - să îmbunătățească cultura juridică a funcționarilor guvernamentali, reprezentanților organizațiilor neguvernamentale și avocaților privați;
 - să îmbunătățească practica aplicării actelor legislative, să consolideze controlul asupra executării lor.
4. Condiția nemijlocită a activității instituțiilor statului ar trebui să fie dialogul social și mecanismele cooperării reciproce a tuturor instituțiilor sociale (forumuri, simpozioane, conferințe etc.), în care acestea sunt incluse.
5. Intensificarea cercetărilor în domeniul politicii sociale, care, în regim de monitorizare, ar fixa schimbările sociale produse, ar ajuta la reglarea activității guvernului și organizațiilor neguvernamentale privind punerea în aplicare a politicii sociale.

6. Utilizarea cât mai eficientă a experienței țărilor europene în practicile de studiu și de adaptare a elaborărilor și implementărilor proiectelor sociale de către stat și celelalte instituții sociale neguvernamentale.

Planul de perspectivă a cercetării: studierea procesului continuu de punere în aplicare a politicii sociale de către organizațiile neguvernamentale în condițiile constituirii societății civile în Moldova; proiectarea tehnologiilor sociale inovatoare privind activitatea organizațiilor neguvernamentale.

BIBLIOGRAFIE

1. Statutul Organizației Națiunilor Unite din 26 iunie 1945, San - Francisco (Moldova din anul 1992).
2. Codul civil al Republicii Moldova № 1107 din 06.06.2002, Monitorul Oficial al RM, Nr. 82-86 din 22.06.2002.
3. Legea Republicii Moldova "Cu privire la asociațiile obștești" № 837-XIII din 17 mai 1996, № 324, în redacția din 23.12.2013, Monitorul Oficial, Nr. 153-156 BIS.
4. Legea "Cu privire la aprobarea Strategiei de Dezvoltare a Societății Civile pentru anii 2012-2015 și Planul de acțiune pentru punerea în aplicare a Strategiei" nr. 205 din 28.09.2012, Monitorul Oficial, Nr. 1-50 din 04.01.2013.
5. Registrul asociațiilor publice ale UTA Găgăuzia, potrivit datelor Departamentului Justiției al UTA Găgăuzia din 2013.
6. Registrul asociațiilor publice ale raionului Taraclia, potrivit datelor Consiliului raional Taraclia din 2013.
7. Bulgaru M. Sociologie. Chișinău: Centrul Ed. al USM, 2003. Vol. 2. 2003. 284 p.
8. Studiu asupra dezvoltării organizațiilor neguvernamentale din Republica Moldova / aut. V. Mîndru, A. Niculiță, M. Godea, resp. de ed. A. Niculiță, Centrul CONTACT. Chișinău: Arc, 2002, Tipografia Centrală, 108 p.
9. Studiu asupra dezvoltării organizațiilor neguvernamentale din Republica Moldova / aut. V. Mîndru, A. Niculiță, M. Godea, resp. de ed. A. Niculiță, Centrul CONTACT. Chișinău: Arc, 2007, Tipografia Centrală, 108 p.
10. Studiu privind dezvoltarea organizațiilor neguvernamentale din Republica Moldova. Brighidin A., Godea Mag., Ostaf S. Chișinău: Bons Offices, 2007. 54 p.
11. Studiu Transparența și durabilitatea financiară a organizațiilor neguvernamentale din Moldova. G. Caraseni. Chișinău: Centrul CONTACT. 2011. 35 p.

12. Аникин В.И. Общественные организации в гражданском обществе: интересы, потребности, самооценка.// Organizatiile nonguvernamentale și impactul lor asupra proceselor de transformare. / Coord. V.Моșneaga, V.Теоса. Chișinău, Business-Elita., 2004., 346 с.
13. Глотов М.Б. Социальный институт: определение, структура, классификация. В: Социологические исследования. 2003. № 10. М: С. 13-19.
14. Джери Д., Джери Дж. Большой толковый социологический словарь. Киев. Collins Dictionary Sociology. Вече, 2001. — Т. 1. С. 544.
15. Константинова Л.В. Становление общественного сектора как субъекта социальной политики: опыт концептуализации и анализ реальных практик. В: Журнал исследований социальной политики. №2(4). М.: 2006. С. 454.
16. Либоракина М.П. «Третий сектор; концепции и их сравнение». В: Гражданские инициативы и будущее России/под ред. М.И.Либоракиной и В.Н.Якимца. М.: Школа Культурной политики, 1997.— 252 с.
17. Павлова Т. В. Социальные движения как фактор трансформации институциональной среды: проблемы теории. В: Политические исследования. 2008. №5. С. 113-124.
18. Салли Н., Кливадэ А. Гражданское общество Молдовы: проблемы и перспективы. В: Krizys finansowy – przebieg i skutki społeczno-gospodarcze w Europie scodkowej i wschodniej. Tom 1. Lublin: Wid. KHL, 2012, с. 302-306.
19. Сунгуров А.Ю. Организации-посредники в структуре гражданского общества В: Полис.1999. № 6. С.75-78.
20. Теоса В. Европейская перспектива Республики Молдова в аспекте социальной интеграции новых и будущих членов ЕС. (Из опыта сближения социальной политики Румынии и Европейского союза) In.: MOLDOSCOPIE (Problemedeanali-ză politică). Partea 36. - Chișinău: USM, 2007
21. Токвиль А. Демократия в Америке. М.: Весь мир, 2000. 554 с.
22. Тромбицкий И. Для чего и как создаются общественные объединения. Кишинев: Biotica, 2001, С.9-18.
23. Хорозов С. Региональные особенности развития НПО Республики Молдова (на примере Тараклийского района). В: «Соціальні, психологічні та політичні проблеми транскордонні безпеки». Вісник Одеського національного університету». Серія: Соціологія Том 18. Выпуск 24. Одесса, 2013 С. 239-242.
24. Хорозов С. Финансовая стабильность как условие успешного функционирования неправительственных организаций (НПО) Молдовы. В: Современные концепции научных исследований. Сборник № 9., Ч.5, М: Eurasian Union of Scientists, 2014. Стр. 17-20.
25. Pierre J. State Models and Economic Development: Controversies, Convergences and Consequences. A Paper for the IPSA Congress. Seoul, 1997. P. 223.
26. Барометр общественного мнения 2009-2014. Режим доступа URL: <http://www.ipp.md/libview.php?l=ro&idc=156&id=681&parent=0>[посещение 05.10. 2014].
27. Блажко В., Мындру В. Неправительственные организации Молдовы: проблемы и тенденции развития. Режим доступа URL: http://tbsx.ru/portal/Soc_Gum/Vonu_sip/2011_10/pdf/str_013-020.pdf [посещение 05.10. 2014].

28. Сунгуров А. Структуры гражданского общества и становление института Уполномоченного по правам человека в Российских регионах. Гражданское общество и его структура. Режим доступа URL: <http://www.prof.msu.ru/publ/book3/sung.htm> [посещение 05.10. 2014]

29. Сайт Министерства Юстиции РМ. Режим доступа URL: www.justice.gov.md [посещение 05.10. 2014].

30. Статистические данные Национального Бюро статистики РМ «Численность населения Республики Молдова на 1 января 2013 года». Режим доступа URL: <http://www.statistica.md> [посещение 05.10. 2014].

31. The 2000-2014 NGO Sustainability Index for Central and Eastern Europe and Eurasia. Режим доступа URL: http://www.usaid.gov/locations/europe_eurasia/dem_gov/ngoindex/2000-2014/complete_document.pdf [посещение 05.10. 2014].

LISTA PUBLICAȚIILOR LA TEMA TEZEI

1. Articole în reviste naționale:

- 1.1.Хорозов С.Г. **Неправительственные организации как субъект социальной политики в Гагаузии.** In: Revista de filozofie, sociologie și științe politice. AȘM IEȘP AȘM; I (155) – Chișinău, 2011, p. 200-205 (0,35 п.л.).
- 1.2.Хорозов С.Г. **Роль неправительственных организаций в предупреждении трафика людей (на материалах АТО Гагаузия).** In: Revista de filozofie, sociologie și științe politice. Dezvoltarea umană: realizări, tendențe, perspective. IEȘP, A.Ș.M., 2010, p. 256-261 (0,36 п.л.).
- 1.3.Хорозов С.Г. **Устойчивость неправительственных организаций Республики Молдова: проблемы и пути решения.** In: Revista de filozofie, sociologie și științe politice. IEȘP AȘM; II (159). Chișinău 2012, p. 200-205 (0,48 с.а.).
- 1.4.Хорозов С.Г. **Опыт деятельности неправительственных организаций стран Европы в реализации социальной политики.** In: Revista de filozofie, sociologie și științe politice. IEȘP AȘM; II (171). Chișinău 2016, p. 192-200 (0,7 с.а.).

2. Articole în culegeri naționale:

- 2.1. Хорозов С.Г. **Региональные особенности развития НПО Тараклийского района Республики Молдова.** In: Dunărea-Nistru: științe sociale. Lingvistica. Pedagogia: Anuar. Universitatea de Stat din Taraclia. Vol. 2; Cahul, 2011, p. 205-212 (0,32 п.л.).
- 2.2. Хорозов С.Г. **Проблема вовлечения населения в информационное поле НПО в контексте инновационного развития Республики Молдова.** In: Dezvoltarea inovațională din Republica Moldova: problemele naționale și tendințele globale”. Conf. intern. șt. - practică; Comrat. 7-8 noiembrie, 2013, p. 135-137. (0,32 п.л.).

3 Articole în culegeri internaționale:

- 3.1 Хорозов С.Г. **Финансовая стабильность как условие успешного функционирования неправительственных организаций (НПО) Молдовы.** В: Современные концепции научных исследований. Сборник №9. Материалы X международной научная конференция Eurasian Union of Scientists, Москва, 2014. (0,44 п.л.).
- 3.2. Хорозов С.Г. **Региональные особенности развития НПО Республики Молдова (на примере Тараклийского района).** Науковий журнал Одеського Національного університету. Психологія. Одеса, 2013 р, с. 239-242(0,2 п.л.).

4. Articole în mat. conf. și peste hotare:

- 4.1 Хорозов С.Г. **Трафик людей как нарушение фундаментальных прав человека.** В: Гражданское образование и права человека. Материалы нац. научно-практическ. конф., 2008г. Кишинёв, 2008. С. 81-85 (0.18 п.л.).
- 4.2 Хорозов С.Г. **Проблемы развития этнической толерантности в образовательном процессе АТО Гагаузия).** In: Preocupări contemporane ale științelor socio-umane. Materiale Conferinței Internaț. 1-2 octombrie 2009 г. Chișinău: ULIM, 2010. p. 298-306. (0,32 п.л.).
- 4.3 . Хорозов С.Г. **Социологический анализ численности и динамики НПО АТО Гагаузия.** В: Наука. Культура. Образование. Комраткий ГУ 2011 г. с.193-195 (0.27 п.л.).
- 4.4 Хорозов С.Г. **Социальная защита жертв пыток в Республике Молдова.** В: Противодействие пыткам. Институт Демократии, 2010. Chișinău. С.65-73 (0,55 п.л.).

ADNOTARE

Horozov Serghei. Rolul organizațiilor neguvernamentale în implementarea politicii sociale a Republicii Moldova. Teză de doctorat pentru gradul de doctor în sociologie, specialitatea: 541.02 - Structura socială, procese și instituții sociale. Chișinău, 2016.

Structura tezei: lucrarea conține o introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 226 surse, 149 pagini de text de bază, 6 anexe, 12 desene și 16 tabele. Rezultatele cercetărilor efectuate de autor, sunt prezentate în 12 lucrări științifice, în volum de 3,9 coli editoriale.

Cuvinte cheie: organizații neguvernamentale (ONG-uri); al treilea sector; politică socială; societatea civilă; stat; organizațiile sociale; afaceri - structuri; media.

Domeniul de studiu: structura socială, institute și procese sociale.

Scopul cercetării: de a analiza activitățile organizațiilor neguvernamentale din țară și de a identifica modalitățile de optimizare eficientă a acestora în punerea în aplicare a politicii sociale în societatea moldovenească modernă.

Obiectivele cercetării. Identificarea particularităților procesului de constituire a organizațiilor neguvernamentale din Republica Moldova la etapa actuală. Examinarea principalelor direcții de activitate, tendințele și perspectivele dezvoltării organizațiilor neguvernamentale privind punerea în aplicare a politicii sociale în societatea moldovenească. Determinarea nivelului de conștientizare, implicare și încredere a publicului în organizațiile neguvernamentale ca o garanție a creșterii activismului acestora în implementarea politicii sociale. Identificarea particularităților privind interacțiunea organizațiilor neguvernamentale cu alte instituții sociale în soluționarea problemelor sociale. Identificarea caracteristicilor dezvoltării organizațiilor neguvernamentale regionale și impactul acestora asupra implementării obiectivelor de politică socială (pe exemplul regiunilor sudice ale Republicii Moldova). Elaborarea recomandărilor științifice pentru organizațiile neguvernamentale și structurile guvernamentale în domeniul politicii sociale, ținând cont de experiența internațională.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării. S-au elaborat noi abordări teoretice și metodologice privind rolul organizațiilor neguvernamentale privind punerea în aplicare a politicilor sociale ale societății moldovenești contemporane; s-au stabilit și s-au identificat principalii indicatori de evaluare a activității lor în cadrul condițiilor regionale; au fost examinate principalele tendințe în dezvoltarea organizațiilor neguvernamentale; s-au stabilit căile eficiente de sporire a rolului lor în politica socială.

Problema științifică importantă soluționată în cercetarea dată. S-a efectuat o abordare complexă a activităților organizațiilor neguvernamentale și s-a relevat rolul lor în implementarea obiectivelor politicii sociale a Republicii Moldova în raport cu alte instituții sociale. S-au evidențiat căile privind creșterea eficienței organizațiilor neguvernamentale autohtone în domeniul politicii sociale, în baza metodologiei de cercetare, elaborate de autor, luând în considerare cele mai bune practici internaționale.

Semnificația teoretică a studiului se exprimă prin faptul că aceste rezultate obținute completează și concretizează cunoștințele științifice privind activitățile organizațiilor neguvernamentale și a altor instituții sociale privind punerea în aplicare a politicii sociale.

Valoarea aplicativă a lucrării. Materialele cercetării oferă consultanță științifică organizațiilor neguvernamentale și autorităților publice pentru punerea în aplicare efectivă a obiectivelor politicii sociale în Moldova, precum și a modalităților de a influența acest proces. Ele pot fi utilizate pentru elaborarea materialelor didactice în domeniul structuri sociale, instituțiilor și proceselor sociale."

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării sunt utilizate de către autor în procesul predării cursurilor universitare: "Sociologia" și "Metodologia cercetării sociale" în anii 2008-2016 la Universitățile de Stat din Comrat și din Taraclia din Republica Moldova; în activitatea organizațiilor neguvernamentale ("Institutul pentru Democrație", „LADOM”, „Clinica Juridică”, m. Comrat).

АННОТАЦИЯ

Хорозов Сергей. **Роль неправительственных организаций в реализации социальной политики Республики Молдова.** Диссертация на соискание ученой степени доктора социологии по специальности 541.02 - Социальная структура, социальные процессы и институты. Кишинёв, 2016

Структура диссертации: работа содержит введение, четыре главы, общие выводы и рекомендации, библиографию из 226 источников, 149 страниц основного текста, 6 приложений, 12 рисунков и 16 таблиц. Результаты исследований, проведённые автором, представлены в 11 научных работах, объёмом 3,9 изд. л.

Ключевые слова: неправительственные организации (НПО); третий сектор; социальная политика; гражданское общество; государство; социальные организации; бизнес – структуры; средства массовой информации.

Область исследования: социальная структура, социальные институты и процессы.

Цель исследования: проанализировать деятельность неправительственных организаций в стране и выявить пути повышения их эффективности в реализации социальной политики в условиях современного молдавского общества.

Задачи исследования: Выявить особенности процесса становления и развития неправительственных организаций в Республике Молдова на современном этапе. Проанализировать основные направления деятельности, тенденции и перспективы развития молдавских неправительственных организаций в реализации социальной политики. Определить степень информированности, вовлеченности и доверия населения неправительственным организациям как залог повышения активности неправительственных организаций в реализации социальной политики. Выявить особенности взаимодействия неправительственных организаций с другими социальными институтами при решении социальных задач. Выявить особенности развития региональных неправительственных организаций и их влияние на реализацию задач социальной политики (на примере южных районов Республики Молдова). Разработать научные рекомендации неправительственным организациям и государственным структурам в области социальной политики с учётом международного опыта.

Научная новизна и оригинальность работы: разработаны новые теоретико-методологические подходы к исследованию роли неправительственных организаций в реализации социальной политики современного молдавского общества; определены и обоснованы основные индикаторы оценки их деятельности в рамках региональных условий; изучены основные тенденции развития неправительственных организаций; определены эффективные пути повышения их роли в социальной политике.

Решённая в исследовании значимая научная проблема: осуществлён комплексный анализ деятельности неправительственных организаций и выявлена их роль в реализации задач социальной политики Республики Молдова в соотношении с другими социальными институтами. Определены пути повышения эффективности деятельности отечественных неправительственных организаций в области социальной политики, на основе разработанной автором исследовательской методологии и с учётом лучших международных практик.

Теоретическая значимость исследования выражается в том, что полученные результаты дополняют и конкретизируют научное знание деятельности неправительственных организаций и других социальных институтов в реализации социальной политики.

Практическая ценность работы: материалы диссертационного исследования предоставляют научно обоснованные рекомендации неправительственным организациям и государственным органам для эффективной реализации задач социальной политики в Молдове, а также способы влияния на этот процесс. Могут быть использованы для разработки дидактических материалов в области «социальная структура, социальные институты и процессы».

Внедрение научных результатов. Результаты исследования использованы в процессе преподавания автором учебных курсов: «Социология» и «Методика социологических исследований» в 2008-2016 гг. в Комратском и Тараклийском государственных университетах Молдовы; в работе неправительственных организаций («Институт Демократии», «LADOM», «Юридическая Клиника» м. Комрат).

ANNOTATION

Horozov Sergei. **The Role of non-governmental organizations in the realization of social politics of Republic of Moldova.** PhD Thesis on competition of an academic degree of the doctor in sociology in the specialty 541.02 – Social Structure, Institutions and Social Processes. Chisinau, 2016.

Structure: an Introduction, four Chapters, Conclusions and Recommendations, the list of abbreviations, Bibliography of 226 titles, 149 pages of main text and 6 Annexes, 12 Figures and 16 Tables.

Keywords: non-governmental organizations (NGO), the third sector, social policy, civil society, social organizations, state, business structures.

Field of Study: Social Structure, Institutions and Social Processes.

Research Goal: to analyse activity of nongovernmental organizations of Moldova and to identify the ways of optimization their efficiency in the realization of social policy in the conditions of a transformed Moldovan society.

Research Objectives: to develop theoretical and methodological approaches of research of NGO role in realization of social policy based on scientifically justified categorical framework. To elicit some specific features of the process of formation and development of NGO in the Republic of Moldova in modern times. To analyse the main lines of activity, tendencies and prospects of development of the Moldovan NGO in realization of social policy. To define the level of awareness, engagement and trust of population concerning NGO. To define the mechanisms of interaction of NGO with another social institutions in the realization of the social policy. To elicit some specific features of development of the regional NGO and their impact upon realization of the social policy objectives. To develop some recommendations for NGO, for the state structures of different level with the purpose of strengthening of capacity of the Moldavian NGO and their effective interaction in the realization of problems of social policy.

Scientific problem solved. A complex analysis of Moldovan NGO activity is carried out, defining their role in the realization of social policy objectives in correlation with other social institutions.

Scientific novelty and originality of the work: development of some new theoretical and methodological approaches of research of NGO role in realization of social policy in the modern Moldovan society; specification and justification of the main indicators of their activity assessment under regional conditions; studying of the main tendencies of NGO development; definition of some effective ways to enhance their role in the social policy.

Theoretical Noteworthiness consists in the fact, that the obtained results complete and concretise the scientific knowledge of NGO activity and other social institutions in social policy realization.

Practical Value of the work: The materials of PhD research present the scientifically justified recommendations for NGOs, governmental bodies for the effective realization of the social policy objectives in Moldova, as well as the means of influence upon this process. The practical value consists in applying the knowledge about NGO activity during the process of high education.

The Implementation of Research Results: The research results are applied by the author during the teaching of the following courses: “Sociology” and “Methodology of sociological research” in 2008-2016 at Comrat and Taraclia State Universities of Moldova; the activity of NGOs “Institution of Democracy”, “LADOM”, “Juridical Clinic Comrat”.

HOROZOV SERGHEI

**ROLUL ORGANIZAȚIILOR NEGUVERNAMENTALE ÎN
IMPLEMENTAREA POLITICII SOCIALE A REPUBLICII
MOLDOVA**

**SPECIALITATEA 541.02 - STRUCTURĂ SOCIALĂ, INSTITUȚII ȘI PROCESE
SOCIALE**

Autoreferatul tezei de doctor in sociologie

Aprobat spre tipar: 08. 11. 2016

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Tirajul 50 ex.

Coli de tipar.: 1,2

Comanda Nr. 136/16

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
str.A.Mateevici, 60, Chișinău, MD 2012